

A S Y L U M

BY MARIISA ANETTE IIVARI

5/2013

*Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muoti- ja vaate suunnittelu
Opinnäyte*

T I I V I S T E L M Ä

L A H D E N A M M A T T I K O R K E A K O U L U / M U O T O I L U - J A T A I D E I N S -
T I T U U T T I / M U O T I - J A V A A T E T U S S U U N N I T T E L U N P Ä Ä A I N E E N
O P I N N Ä Y T E T Y Ö 2 0 1 3

M A R I I S A I I V A R I - A S Y L U M

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa 20 tuotteen kevät/kesä 2014 ideamallisto naiselle, joka tutkii joustamattoman selluloosapohjaisen materiaalin kaavoittamista 40-luvun muodin ja kaavoituksen, sekä japanilaisen kokeilevan muotoilun kautta. Lisäksi työ tutkii ekologisia värjäysmenetelmiä. Malliston visuaalisena inspiraationa toimii Martin Scorsesen Shutter Island –elokuva.

Opinnäyte koostuu teorian, prosessin ja lopputuloksen esittelevästä portfoliosta sekä toteutettavista 7 asukokonaisuudesta. Teoriaosuudessa käsitellään Toisen maailmansodan vaikutuksia 40-luvun muotiin Englannissa ja Yhdysvalloissa sekä japanilaista avantgarde –muotia, ja keskustellaan niiden eroista. Työssä pohditaan myös ekologisuutta ja eettisyyttä materiaalien ja värjäysmenetelmien valinnassa, suunnittelussa sekä kaavoituksessa. Työ sisältää myös visuaalisen analyysin inspiraatioelokuvasta, siitä johdetun väri- ja tunnelmakartan, värjäys- ja kaavoitusprosessin sekä työ-, esitys- ja valokuvat suunnitelluista ja valmistetuista tuotteista yksitellen, sekä mallistokokonaisuutena materiaaleineen.

Tutkimus on tehty luotettavia kirjallisia ja sähköisiä lähteitä käyttäen, sekä itse toteutetuin värjäys- ja muotoilukokein. Taustatutkimuksen avulla luotiin viitekehys ja rajoitukset käytännön kokeiden pohjaksi. Tällaisia rajoituksia olivat esimerkiksi sota-ajan materiaalisäännöstely, väri ja teema sekä ekologisuus. Käytännön kokeilujen pohjalta toteutettiin valmistettavat tuotteet. Pääasiallisena suunnittelumetodina oli 1:1 muotoilu nukelle. Koko prosessi dokumentoitiin valokuvin. Suunnitteluprosessi jatkui työohjeista ja kaavoista lopullisen tuotteen valmistamiseen ja värjäämiseen, sekä edelleen työkuvien ja esityskuvien piirtämiseen.

Kaikki tutkimuksen osa-alueet yhdessä auttoivat antamaan vastaukset tutkimuskysymyksiin ja ohjasivat malliston suunnittelussa sekä toteutuksessa.

Tutkimuksesta ja siitä syntyneestä mallistosta käy ilmi miten 40-luvun kaavoitusta ja 1:1 muotoilua nukelle voi käyttää hyväksi joustamattoman materiaalin kaavoituksessa. Lisäksi työstä selviää kuinka sekoittaa ja liukuvärjätä luonnon mineraalipigmenteillä sekä ruosteella inspiraatioelokuvan värikartan mukaisia väripintoja valmiille vaatteille. Mallistossa näkyy myös elokuvan mielisairaalamatiikan innoittama kokeellinen muotoilu ja yksityiskohdat.

Asiasanat

muotoilu

joustamaton kangas

luonnonvärjäysmenetelmät

40-luvun kangassäännöstely

ekologisuus

A B S T R A C T

L A H T I U N I V E R S I T Y O F A P P L I E D S C I E N C E S / I N S T I T U T E O F
D E S I G N A N D F I N E A R T S / F A S H I O N D E S I G N B A D E G R E E W O R K
2 0 1 3

M A R I I S A I I V A R I - A S Y L U M

This Bachelor's degree work looks at the process of developing a 20-item spring/summer 2014 collection for women through examining draping and pattern making with inelastic natural fibre fabrics, and experimental dyeing techniques with natural dyes. The aim is to find new ecological and innovative methods in designing clothes and making patterns, creating interesting shapes and atmospheres with 1:1 draping and natural gradient dyeing, promoting ecological materials and manufacturing; high quality, high design value and usability. The visual inspiration of the work and the insane asylum thematic comes from the movie *Shutter Island* by Martin Scorsese (2010).

The degree work consists of a written part and the production of 7 ensembles from the collection. The written part, the portfolio, includes the theoretical study of the 1940's fashion; the wartime restrictions, the Avant garde -draping methods and the design ideology of the Japanese designers like Yohji Yamamoto and Rei Kawakubo, and the practical documented examination of the draping and dyeing. It also contains the visual analysis of the inspirational movie, the mood board, the colour map, the process, the overview, the materials, technical drawings, illustrations and the photographs of the collection. The 7 ensembles realized are the base of the collection.

The theoretical study was made with reliable written and electric sources. It serves as a framework for the designed collection. The design process started with draping on a mannequin in real size and continued by pattern making. Technical and illustrative drawing came after the end product was produced. All of the parts of the study helped in the process of designing and producing the collection according to the aims set in the beginning.

As a result, the study and the collection show how to create innovative, contemporary, eco-efficient and ethical fashion from inelastic natural fabrics inspired by 40's wartime restrictions and Martin Scorsese's *Shutter Island* -movie.

Keywords

Inelastic fabric

Draping

Natural dye

40's fabric restrictions

Eco-efficiency

S I S Ä L L Y S

J O H D A N T O	8
Inspiraation lähteet ja tavoitteet	8
T U T K I M U K S E N L Ä H T Ö K O H D A T	1 0
Sota ja muoti v.1939-45 Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa	12
Shutter Island – mielisairautta ja myrskyä	16
Värikartta	18
Ekologisuus ja eettisyys	18
<i>Materiaalit</i>	18
<i>Värjäys</i>	18
<i>Suunnittelu, kaavoitus ja valmistus</i>	18
Värjäystestit	20
<i>Mineraalipigmentit</i>	20
<i>Ruostuttaminen</i>	20
P R O S E S S I N K U V A U S	2 0
Kaavoitus	22
<i>Prosessi</i>	22
1. Revenged Sins	24
2. Sad Dyers	28
3. Silent Horns, Crave Too, As Berries	32
4. Topaz Ewe Rots, Heroine Sew and Torture Sunups	36
5. Ties Ruins	40
6. Outcry Visit	44
7.Stridden Rushers and Threats Liker	48
8,9&10.Sadist Redyed, Slay It Up, Crotch Poet and Pleasant Rues with Disrepute and Leather Sirens	52
M A L L I S T O	5 6
Mallistorunko	58
Materiaalikartta	61
Koruyhteistyö	62
S L I G H T L Y G O I N G M A D	6 4
Y H T E E N V E T O J A A R V I O I N T I	7 8
L Ä H T E E T :	7 9
K I I T O K S E T	8 0

J O H D A N T O

Design Asylum on kevät/kesä 2014 naistenvaatemallisto, joka suunnitellaan ja toteutetaan osana Lahden Ammatti-
korkeakoulun Muotoilu- ja taideinstituutin muotoilun koulutusohjelman muoti- ja vaatetussuunnittelun pääaineen
opintoja, opinnäytteenä.

I N S P I R A A T I O N L Ä H T E E T J A T A V O I T - T E E T

Opinnäytteeni tavoitteena on tutkia naisten vaatteiden kaavoitusta; rakennetta ja istuvuutta, sekä vaihtoehtoisia
värjäysmenetelmiä, kun kyseessä on pääasiassa joustamaton luonnonmateriaalista valmistettu kangas.

Syy joustamattomien materiaalien kaavoituksen tutkimiseen on sen arvostuksen ja laadun lasku vaateteollisuudessa
elastaanin lisääntyneen käytön vuoksi (Finatex 2012). Lisäksi haluan lisätä omaa osaamistani kaavoituksen osa-alueella ja
perehtyä syvällisesti erityisesti vaateen muotoiluun kolmiulotteisesti nukan päälle sekä siitä saatavaan kaavaan. Haluan
tutkia erityisesti toisen maailmansodan Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen vuosien 1939-45 kangassäännöstelyn alaisten
naisten arkivaatteiden kaavoitusta kääntäen ne pääläelleen japanilaisten kaavoitusmestareiden tekniikoiden avulla
ja oppia niiden kautta muotoilemaan edelleen uusia käytettäviä, mutta kiinnostavia vaatteita tämän päivän naiselle.
Visuaalisen inspiraation lähteenä, värimaailmassa ja myös temaattisesti, tulen käyttämään Martin Scorsesen elokuvaa
Shutter Island (2010), joka sijoittuu sodan traumatisoiman maailman kiteyttävälle myrskyisälle vankimielisairaalasaa-
relle.

Haluan tutkimuksessani löytää taiteellisen ja käytettävän vaateen optimaalisen yhdistelmän, ja luoda sitä kautta lisä-
arvoa suunnittelemalleni tuotteelle. Koko prosessin läpi kulkevana motiivina toimii ekologisuus ja eettisyys materiaa-
leissa, valmistuksessa ja lopputuotteen laadussa.

Tavoitteena on suunnitella 20 tuotteen kevät/kesä 2014 mallisto; joista toteutetaan 7 näytösasia sisältäen sesonkiin
sopivia perusvaatteita ja asusteita sekä yhden iltapuvun. Mallisto on taiteellinen ideamallisto, jossa pyritään näyttämään
oma tekninen osaaminen sekä innovatiivisuus vaateen muotoilussa. Varsinaisesti rajaamattomaan kohderyhmään
kuuluvat ainakin muotoilua ja taidetta arvostavat, ekologisesti ja eettisesti tiedostavat naiset.

Tutkimuskysymykset:

- 1. Miten kaavoittaa istuvia ja käytettäviä vaatteita naiselle joustamattomasta kankaasta, joka on valmistettu luonnonkuiduista?*
- 2. Millaisia ratkaisuja kaavoituksessa käytettiin 40-luvun kangassäännöstelyn aikaan ja kuinka niitä voidaan soveltaa ekologisessa ja innovatiivisessa
kaavoituksessa nykyaikana?*
- 3. Miten voidaan vaihtoehtoisesti värjätä luonnonkuitukankaita ja saavuttaa inspiraation lähdettä vastaava tunnelma?*
- 4. Kuinka yhdistää sulavasti kaavan ja rakenteen tutkimus teemalliseen inspiraation lähteeseen sekä visuaalisesti orgaaniseen värjäykseen?*
- 5. Kuinka soveltaa ekologista ja eettistä tietämystä läpi prosessin?*

TUTKIMUS

JOUSTAMATTO -
MAN
MATERIAALIN
KAAVOITUS

japanilaisten kaavoitusmestareiden opit
kolmiulotteisuus, 1:1 muotoilu
funktionaalisuus
minimalismi
laatu

KOKEELLISET
VÄRJÄYSMENE -
TELMÄT

mineraalipigmentit
ruostevärjäys
orgaanisuus
liukuväri

E E T T I S Y Y S

A S Y L U M

E K O L O G I S U U S

1939 - 1945 MUO -
TI / SILUETIT

Utility- ja Victory puvut
Make and Mend -ohjeet
kangassännöstely
käytännöllisyys
naisellisuus
Siren Suits

SHUTTER ISLAND
- E L O K U V A

lika, tuli, ruoste, myrsky - värimaailma
kontrastit
hulluus
40-luku

INSPIRAATIO

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimus lähtee liikkeelle tutustumalla erilaisiin kaavoitus- ja värjästekniikoihin. Kaavoitusta lähdän erityisesti tutkimaan japanilaisten mestareiden, kuten Yohji Yamamoton ja Rei Kawakubon, sekä 40-luvun kaavoituksen kautta. Japanilaisessa kaavoittamisessa kiinnostaa erityisesti innovatiivinen lähestymistapa kaavan rakentamiseen ja siluettiin, funktionaalisuus ja minimalismi, sekä kolmiulotteisuus ja epäsymmetrisyys. 40-luvun kaavoituksessa olen kiinnostunut sodanaikaisen kangassäännöstelyn positiivisesta vaikutuksesta suunnitteluun, funktionaalisuudesta sekä yleisesti aikaan liittyneestä minimalistisesta, mutta naisellisesta siluettista. Haluan yhdistää nämä kaksi hyvin erilaista lähtökohdtaa kääntäen länsimaisia muodin normeja ylösalaisin inspiraatioelokuvan innoittaman mielisairaalamatiikan mukaisesti, ja kehittää jotain uutta ja mielenkiintoista vaatetuksen alalle.

Värjästekniikoissa perehdyn erilaisiin vaihtoehtoisiin tapoihin värjätä luonnonkuitua; esimerkiksi ruostuttamiseen ja erilaisiin luonnonvärimenetelmiin, kirjallisuuden ja kokeilujen kautta. Lopputuloksen haluavan henkivän Shutter Island -elokuvan tunnelmaa ja värimaailmaa, sekä olevan rakenteellisemmän kaavoituksen orgaaninen vastapaino, jonka tavoitteena on luoda koko mallistoon jännitettä.

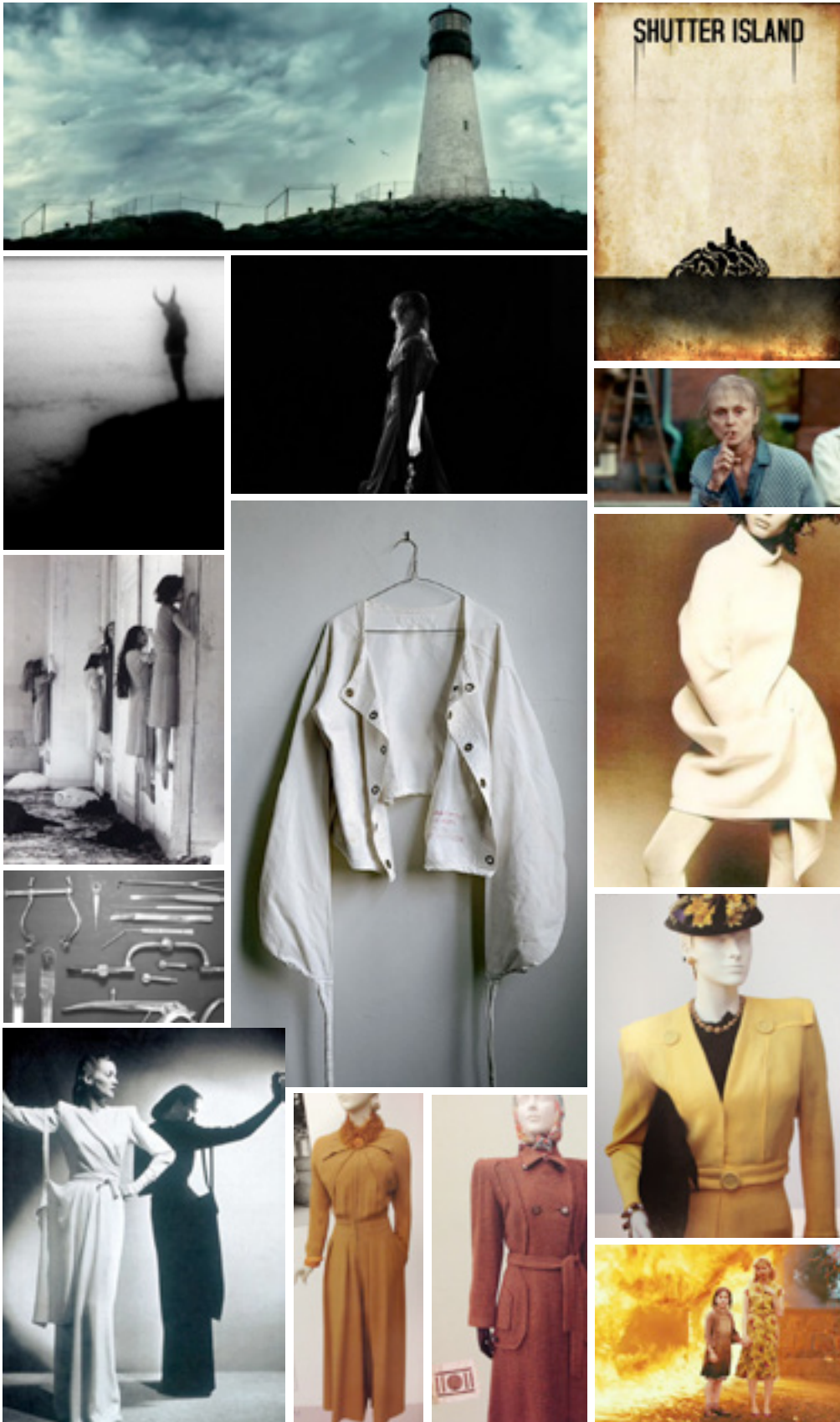
Shutter Island -elokuva sijoittuu juuri 40-50-luvuille, myrskyisälle vankimielisairaalasaaressa, jossa sotilaana toisessa maailmansodassa palvelleeseen, poliisina toimivan päähenkilön mielenterveys on uhattuna. Valkoiset, mudasta likaan-
tuvat hoitajien puvut, mielisairaalaan liittyvä esineistö ja aiheisto, ruosteiset sellit sekä saaren kylmä värimaailma yhdistettynä päähenkilön tulenkeltaisiin takaumiin inspiroivat värjäyksen ja myös muotoilun synkempää puolta.

Moodboardin kuvat:

1. 5. Shutter Island kuvakaappauksia elokuvasta. Martin Scorsese, Paramount Pictures 2010.
2. Nagy Norbertin juliste Shutter Islandista. <http://1.bp.blogspot.com/-X50Utin0ybw/TkonqK156I/AAAAAAAAAIE/cziIHhX9X9I/s320/shutter+island.jpg>.
3. Traum by Alexander Binder: http://payload.cargocollective.com/1/1/57034/675678/traum_i_3.jpg.
4. Yohji Yamamoto by Nick Knight. <http://www.someslashthings.com/storage/blog/2011/YOHJI-YAMAMOTO-SS11-OCT-IST-2010-Espace-Vendme-004-SMALL.jpg>.
6. Naiset seinällä. Pina Bausch, Blaubart (performance), 1977. http://25.media.tumblr.com/tumblr_m374mgLWB71qhqfw3o1_r1_500.jpg.
7. Pakkopaita. <http://www.shortlist.com/cool-stuff/photography/powerful-asylum-photos>.
8. Comme des Garçons -mainos 1986. http://cdn.styleforum.net/1/1a/1a46db1e_card_9.jpeg.
9. Lobotomia instrumentit: http://1.bp.blogspot.com/-2pdXTvtDrHM/UMTtwgJNyuI/AAAAAAAAAJ5U/pKpZruU8f_U/s1600/PososAnarqu%C3%ADa_Lobotom%C3%ADa_2.jpg.
10. Gilbert Adrianin 40-luvun iltapuku. <http://www.dressingvintage.com/images/gilbert-adrian--01b.jpg>.
11. 12. 13. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 77, 30, 50.
14. Shutter Islandista. <http://www.hotterinhollywood.com/.a/6a00e009804e13883301157009e37f970e-500wi>.

Seuraava sivu:

- 15.-19. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 77, 30, 50, 60, 71.
20. Donna Karan 2012. <http://www.diefoto.com/wp-content/uploads/2012/01/donna-karan-new-york-fashion-week-2012.jpg>.
21. Calvin Klein SS13. http://l3.yimg.com/bt/api/res/1.2/7yjfnpmZ9QBrcv.A7fmLNg--/YXBwaWQ9eW5ld3M7cT04NTt3PTYzMA--/http://l.yimg.com/os/401/2012/09/14/calvin-klein-ss13-13-09-12-jpg_152308.jpg.

S O T A J A M U O T I V . 1 9 3 9 - 4 5 I S O - B R I T A N N I A S S A J A Y H D Y S V A L - L O I S S A

1940-luvun länsimaiseen muotiin vaikutti hyvin vahvasti vuonna 1939 alkanut toinen maailmansota liittoutuneiden Iso-Britannian, Ranskan, Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen sekä akselivaltojen Saksan, Italian ja Japanin välillä. Sota jakoi muodin kahteen eri kenttään, mutta myös siirsi Pariisilta valtaa muodin keskuksena Lontooseen ja New Yorkiin Ranskan miehityksen myötä. Lisäksi sota-ajan erikoistilanne vaati materiaalien ohjaamista sotateoimiin, joka tarkoitti siviilien keskuudessa pulaa erityisesti silkistä ja nahasta sekä muista tekstiileistä, vaatteista, metallista ja kumista. Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa siirryttiin säännöstelemään ja rajoittamaan kupongein ja määrätyin kangasmitoin vaatteiden myyntiä, suunnittelua ja valmistusta. Sota-ajan epävarmuus ja naisten siirtyminen teollisuuteen miesten ollessa rintamalla vaati vaatteilta monikäyttöisyyttä, käytännöllisyyttä ja kestävyyttä. (Walford 2008, 6-9)

Ennen sotaa Pariisi oli muodin keskus, jonka tuottamia vaatteita myytiin ja kopioitiin muualla maailmassa. Saksalaisten miehityksen jälkeen kesällä 1940, Pariisi jäi kuitenkin eristyksiin muusta maailmasta ja muun muassa Yhdysvalloissa jouduttiin ensimmäistä kertaa luomaan muotia omin suunnittelijoin, joita ei aikaisemmin oltu edes nimeltä mainittu alan julkaisuissa. Syksyllä 1941 amerikkalaiset suunnittelijat esittelivät omat mallistonsa New Yorkissa ja samalla määräsivät koko lopun sota-ajan siluetin sekä uuden muodin keskuksen. (Walford 2008, 60-63) Pariisissa ateljeetaan pitäneet brittisuunnittelijat palasivat maahansa ja ottivat valtion alaisten Utility-merkkien suunnittelun asiakseen (Walford 2008, 44).

Sodan olosuhteet pakottivat suunnittelijat ideoimaan naisille vaatteita ilma- ja kaasuhyökkäyksiä, sähkökatkoja, sota-palvelusta ja tehdastyötä varten. Myyntiin ilmestyi heti sodan alussa ilmahyökkäyshaalareita (kuva 15); villakankaisia hupullisia kokovartaloasuja pitkällä vetoketjulla, jotka oli helppo pukea hälytyksen tullessa yöasun päälle, sekä kaasu-naamarin mahdollisia käsilaukkuja. Lisäksi jatkuva vaaran ilmapiiri muokkasi päivittäisistä vaatteista mahdollisimman monikäyttöisiä ja esimerkiksi Schiapparelli suunnitteli takkeja, joissa oli yhteensulautettu laukku, sekä kenguru-tas-kuisia viittoja. Sukkahousujen ja niihin tarvittavien materiaalien, silkin ja nylonin, puute/rajallisuus, sekä ruumiilliseen työhön siirtyminen, tekivät naisten housujen käytöstä hyväksytympää ja yleisempää (kuva 18), vaikkakin esimerkiksi Britannian Vogue kommentoi sodan alussa niiden alentavan sotilaiden taistelumoraalia säärrien peittävyuden vuoksi. (Walford 2008, 30-35)

Iso-Britanniassa materiaali- ja vaatepulaan vastattiin ensin kuponkisäännöstelyin, mutta järjestelmän eriarvoisuus etenkin vaatteiden laadussa pakotti valtion laatimaan vuonna 1942 The Utility Apparel Order-järjestelmän, jossa valtio valmistutti merkillä CC41 (Controlled Commodity 1941) standardisoituja siviilivaatteita tietyin säännöin ja laatuvaatimuksin valtion tukemissa tehtaissa. Vaatteet eivät aluksi saaneet hyvää vastaanottoa, mutta toukokuussa -42 suunnittelutyöhön palkattiin kotiin palanneet lontoolaisuunnittelijat, jotka lanseerattiin ryhmänä Society of London Fashion Designers tai lyhemmin Inc.Soc., jonka jälkeen vaatteet saivat hyvän vastaanoton alan julkaisuissa ja muotipiireissä. Suunnittelijoille annettiin tarkat rajoitukset kankaankäytön ja teollisen valmistuksen osalta ja tuotteiden piti olla haluttavia, mutta ei niin, että ne aiheittaisivat kysyntää. Esimerkkeinä kangasmääristä päällystakkiin sai kuluu kangasta 2,5 m (kuva 16), pukuun 2,3 m (kuva 16) ja mekkoon 1,8 metriä. Kankaan leveys 1940-luvulla oli 91-96 cm. Lisäksi valtio esitteli erilaisia säästösääntöjä (austerity-rules) vaatteiden valmistuksessa, jotka rajoittivat esimerkiksi taskujen, nappien, kaulusten, rypytysten, röyhelöiden ja kaikenlaisten koristusten kokoa ja määrää. Muun muassa letitys, pitsi ja kirjonta olivat kiellettyjä. (Walford 2008, 42-54)

Yhdysvalloissa naisten vaatteiden säännöstely ja materiaalirajoitukset toteutettiin Limitation Order eli L-85 avulla, jossa valmistajille annettiin kangasmäärät ja säännöt, joiden mukaan kaiken suunnittelun ja valmistuksen tuli tapahtua. Jos määräyksiä rikottiin, joutuivat valmistajat maksamaan suuria sakkoja tai jopa istumaan vankilassa. Rajoitukset pakottivat siluetin pysymään jokseenkin samana, vaikka kehitystäkin tapahtui. Aikaisemmin vain tavaratalojen kulisissa Pariisin muotia kopioineet suunnittelijat synnyttivät oman amerikkalaisen, sporttisemmän selkeälinjaisen ja käytännönläheisen tyylin, Claire McCardellin johdolla, joka on jatkunut nykyaikaan saakka muun muassa suunnittelijoiden kuten Donna Karan (kuva 20) ja Calvin Klein -mallistoissa (kuva 21) (Baxter-Wright 2008, 75).

Tarkkojen kangaspituusrajoitusten sijaan Yhdysvalloissa määriteltiin sallittu helman ympärysmitta ja pituus, esimerkiksi päällystakissa maksimipituus sai olla 107 cm ja helman ympärysmitta korkeintaan 152 cm, istuvassa jakussa sallittu pituus oli 63 cm, hameessa helman ympärysmitta ei saanut ylittää 198 cm ja iltapuvussa 366 cm. Lisäksi oli muita säästösääntöjä, kuten 1 tasku/paita ja ei paikkataskuja takeissa tai jakuissa, ei mansetteja, ei käänteitä, eikä 5 cm paksumpia vöitä. Esimerkkeinä kuvien 17, 18 ja 19 vaatteet.

Sodan oikeutusta ja kansakunnan moraalialia niin Britanniassa kuin Amerikassakin pidettiin yllä sotapropagandan avulla,

jonka yhtenä näkyvimpänä osana myös muoti toimi. Vaatteissa sotapropaganda näkyi univormumaisuutena, painokuvoina ja väreinä, kauneustuotteissa meikkien nimissä ja asusteissa symbolein. Monet kankaat oli painettu V for Victory –kuvioidin, muotiin nousivat sotasankarien mukaan nimetyt baskerit ja takit, kuten Montgomery -baretti ja Eisenhower-jakku (kuva 17), huulipunat saivat nimiä, kuten Jeep tai Auxiliary red, kynsilakat kulkivat värinimellä Alert Red (kuva 22), päähineissä oli v:n muotoisia koristehakasia. (Walford 2008, 51, 77, 81, 94-96) Myös kemikaalien puutteiden vuoksi vähennetyt kangasvärit saivat kunniakkaat nimet: Victory Gold, Gallant Blue, Valor Red ja Patriot Green, jotta ne olisivat hyväksyttävämpiä kansan keskuudessa (Walford 2008, 68.) Kankaiden ja vaatteiden säästäjistä sekä uusiokäyttäjistä tehtiin sankareita valtion julkaisuissa aikaisemman häpeän sijaan ja kotiompelusta tuli trendi.

Amerikkalaisessa Make and Mend for Victory (kuvat 23 ja 24) sekä englantilaisessa Make do and Mend (kuva 25) –julkaisuissa annettiin ohjeita vaatteiden ja kankaiden uusiokäyttöön ja korjaamiseen. Amerikkalaisessa lehtisessä vuodelta 1942 neuvotaan muun muassa ompelemaan naisten puku vanhasta miesten puvusta (kuvat 23- 24) sekä kanadalaisessa oppaassa (kuva 26) on ohjeet tilkkuhameen valmistukseen rikkoutuneista verhoista (Walford 2008, 127-131). Vaatekaavojen lisäksi oppaissa opetettiin neulomaan, parsimaan ja valmistamaan asusteita.

Materiaalien ollessa kallisarvoisia ja vaatteiden muuttuessa yksinkertaisempaan ja koristelemattomampaan suuntaan sotaa edeltävään muotiin verrattuna, asusteiden merkitys vaatetuksessa korostui, esimerkiksi kaikki leikkuujäte ja ylimääräinen kangas/materiaali käytettiin päähineisiin ja laukkuihin. Erityisesti päähineissä käytettiin luovuutta ja niillä pyrittiin erottautumaan muuten univormumaisesta pukeutumisesta (Walford 2008, 97-98.) Kengät tehtiin korsista, paperista, puusta ja/tai tukevasta kankaasta, ja niissä oli usein korokepohja tai kiilakanta, esimerkki kuvassa 25. Myös uudet materiaalit, kuten vinyyli ja pleksi, alkoivat näkyä kengissä ja laukuissa, koska nahka ja kumi olivat niin vähissä. (Walford 2008, 111-118)

Sota-ajan puute luonnonmateriaaleista nopeutti uusien tekokuitujen tuloa markkinoille. Asusteiden lisäksi tekokuitujen käyttö lisääntyi myös vaatteissa. Silkin korvasi nylon, puuvillan Rayon ja villan Aralac, joka oli amerikkalainen kaseiinipohjainen villaimitaatio. (Walford 2008, 111,129)

22. 26. 27. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 96, 130-131, 118.

23. Amerikkalainen Make and Mend for Victory 1942: <http://cargoculcraft.files.wordpress.com/2010/03/the-goods.jpg>.

24. Amerikkalainen Make and Mend for Victory -lehtinen 1942: <http://cargoculcraft.com/2010/03/18/download-make-mend-for-victory-both-parts/>.

25. Englantilainen Make do and Mend 1943: http://missfairchildsschool.files.wordpress.com/2012/11/74437935_lrg.jpg.

J A P A N I L A I N E N A V A N T G A R D E M U O T I 1 9 8 1 -

Japanilainen avantgarde –muoti alkoi 1970-luvulla Issey Miyaken johdolla Pariisissa ja jatkui toisella aallolla vuonna 1981 Yohji Yamamoton ja Rei Kawakubon muotimaailmaa muuttaneella muotinäytöksellä Pariisin muotiviikoilla. Muotimaailma oli samaan aikaan hämmästyntynyt ja närkästynyt japanilaisten erilaisesta ja uudesta lähestymistavasta muotiin; vaatteet olivat epäsymmetrisiä, mustia, rakenteellisia, löysiä, ja länsimaisen kauneus-, vartaloihanteen ja siluetin vastaisia. Vaatteiden muoto oli veistoksellista, kääriytyvää ja peittävää sekä perinteisiä kaavoitus-, leikkuu- ja tukemis-malleja vastustava. Kriitikot menivät niinkin pitkälle kuin nimittämään Kawakubon Comme des Garçons mallistoa “Hiroshima chic” –mallistoksi. Ajan saatossa uusi ja outo kuitenkin nousi ansaitsemaansa arvostukseen ja Yamamoton sekä Kawakubon estetiikkaa on myöhemmin verrattu enemmän nykytaiteeseen kuin muotiin (Muuse 2012). Samalla kyseistä tapahtumaa luonnehditaan nykyään Pariisin muotipiirien identiteettikriisiksi, joka raivasi tien uudelleenlaiselle lähestymistavalle muotiin (Spilke & Takeda 2007, 15-16).

Samalla tavoin kuin Yamamoton ja Kawakubon mallistot olivat vastine länsimaalaiselle kauneusihanteelle ja vartalon-palvonnalle, sekä tietynlaiselle 40-luvun muodista jalostetulle 80-luvun juppimuodille, haluan oman työni kritisoivan nykyajan länsimaista teollista massatuotantoa. Tuotantoa, jossa edelleenkin hallitsevat samat siluetit ja ihanteet, mutta jossa määrä ja voittojen tavoittelu on kasvanut laadun ja eettisyyden kustannuksella. Esimerkkinä suoria kopioita muotiviikkojen näytöksien vaatteista halvalla tuottava Hennes & Mauritz, joka on viimeksi nähty otsikoissa ainakin toukokuussa 2012, kun Swedwatchin teettämän tutkimuksen mukaan yrityksen tehtaissa työskentelevät naiset ansaitsevat 25 euroa kuukaudessa kuusipäiväisestä työviikosta ja joutuvat lisäksi olemaan erossa omista lapsistaan, sekä kärsimään seksuaalisesta väkivallasta ja puutteellisesta hygieniasta työpaikoillaan (Finnwatch 2012.)

28. Rei Kawakubo - Comme des Garçons 1986. http://cdn.styleforum.net/1/1a/1a46db1e_card_9.jpeg.

29. Yohji Yamamoto coat in "Little Red Riding Hood" by Mert&Marcus Vogue US Aug 2009: http://farm5.static.flickr.com/4061/4424423257_edbc97afcf.jpg.

30. Yohji Yamamoto: http://cdni.condenast.co.uk/320x480/w_zYYamamoto_V_12Jan2011_PR_b.jpg.

22

23

24

26

27

28

29

30

S H U T T E R I S L A N D – M I E L I S A I R A U T T A J A M Y R S K Y Ä

Shutter Island on Martin Scorsesen ohjaama ja Dennis Lehanen romaaniin (2003) pohjautuva vuonna 2010 ensi-iltaan tullut mysteeri-draamaelokuva.

Elokvassa Bostonin rannikolla, vuonna 1954, ajan mukaiseen pukuun ja hattuun pukeutunut yhdysvaltain marsalkka, entinen 2. maailmansodan sotilas, Edward (Teddy) Daniels, lähtee uuden parinsa Chuck Aulen kanssa Shutter Island -saarelle selvittämään siellä sijaitsevasta vankimielisairaalaasta kadonneen naispotilaan tapausta. Oudolla saarella odottaa univormuisen henkilökunnan kylmä vastaanotto ja mielenvikaisten kahlittujen potilaiden ihmettelevät katseet.

Kadonneen potilaan askeettisesta luitusta sellistä löytyy vain arvoituksellinen käsikirjoitettu lappu: ”4:n laki, kuka on nr.67?”

Öisin Teddy uneksii murhatusta vaimostaan Doloresista. Unessa Doloresilla on keltainen 40-luvun kukkamekko, joka palaa ja paljastaa naisen selästä hiillostunutta lihaa. Tapahtumapaikan likaisen jaden vihreässä asunnossa leijailee hiilihöyheniä ja ulkona leiskuu sinililaoranssi auringonlasku; naisen etumus on verenpunainen.

Yön aikana merellä alkaa myrsky, joka eristää saaren tummien sadetta ja tuulta syöksevien pilvien valtaan. Henkilökunnan ja poliisien välinen yhteistyö on kitkaista ja uusia kysymyksiä on lopulta enemmän kuin vastauksia.

Yllättäen kadonnut potilas löytyy, mutta vastauksia ei. Nainen näyttää potilaan mekossaan siltä kuin ei olisi koskaan ollutkaan kadoksissa ja kohtaa hämmennyneenä päähenkilö Teddyn kuulustelussa; selvästi eläen jossain kuvitellussa todellisuudessa.

Teddy alkaa oireilemaan saarella saamalla migreenikohtauksia ja näkemällä unia osallisuudestaan toisen maailmansodan Dachau keskitysleirin ”vapautukseen”, jossa häntä erityisesti kummittelevat juutalaisvankien ruumiit; naisia ja lapsia jäätyneenä kasoihin silmät auki lasittuneina. Lisäksi mies uneksii vaimonsa oletetusta murhaajasta, paristaan ja veren peittämästä kuolleiden lasten keskellä seisovasta kadoksissa olleesta naispotilaasta sekä vaimostaan, joka tulee antamaan unessa viestin.

Teddy alkaa unien aiheuttamassa hämmennyksessä ja migreenilääkkeiden sekoituksessa uskomaan saarella olevan jonkinlainen salaliitto, johon kuuluu ihmiskokeita. Poliisipari pukeutuneena hoitajien valkoiisiin asuihin myrskyn liattua miesten puvut, jatkaa tutkimuksiaan sairaalan suljetulla osastolla, jossa pimeyden ja ruosteisten sellien sokkelosta löytyy pian likainen laiha mies, joka puhuu Teddyille liekin valossa lisää arvoituksia. Hän päättää jatkaa matkaansa kivikkosella rannalla sijaitsevalle majakalle, hukaten samalla partnerinsa ja löytäen pian itsensä jyrkän kallion seinämässä olevasta, rottia ulos suoltavasta luolasta. Luolasta hän löytää naisen mustuneessa potilaan mekossa nuotion ääreltä, joka väittää olevansa alun perin kadoksissa ollut potilas, todellisuudessa laitoksen entinen psykiatri, joka yritettiin lavastaa hulluksi, koska tämä tiesi liikaa saarella tehtävistä ihmiskokeista psykotrooppisilla mielenohjauslääkkeillä. Tämä myös varoittaa Teddyn olevan jo lääkkeiden vaikutuksen alaisena, koska on polttanut henkilökunnan antamaa tupakkaa ja syönyt tohtorin antamia päänsärkylääkkeitä.

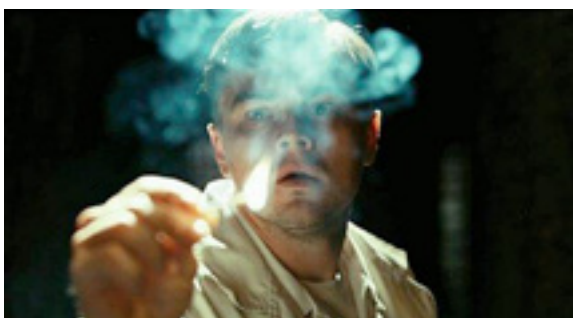
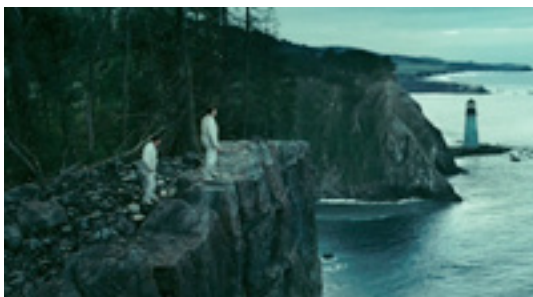
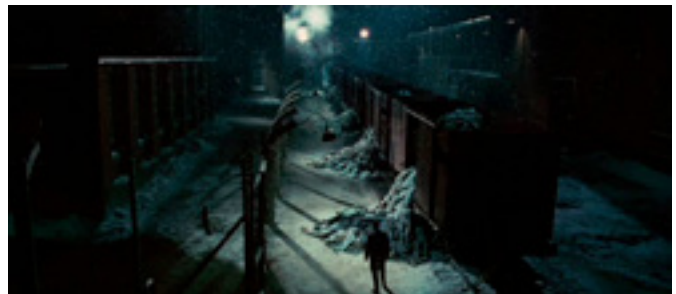
Nainen kehottaa Teddyä pakenemaan saarelta mahdollisimman pian.

Lisää outoja asioita nousee pintaan, kun mies kallioilla ja mudassa käyskentelyn likaamana palaa sairaalalle. Hämmennyneenä, mutta varmana siitä, että hänen parinsa on viety majakkaan, jossa ihmiskokeet toteutetaan, Teddy tunkeutuu likaisen jaden, meren ja taivaan muodostaman sinen, taustassa seisovaan valkoiseen majakkarakennukseen. Hämyksenä hän käyttää auton räjäyttämistä ja samalla hän alkaa hallusinoimaan vaimostaan ja työstä, joka toistui hänen unissaan. Majakan ainoassa huoneessa häntä odottaa laitoksen pääpsykiatri, joka kertoo, että marsalkka Edward (Teddy) Daniels onkin oikeasti potilas nimeltä Andrew Laeddis (anagrammi Edward Danielsista), miehen itsensä luoma alter ego luotu suojelemaan tätä todellisuuden vaikealta tosiasialta, että tämä itse oli murhannut oman vaimonsa. Vaimon, joka oli omassa masennuksessaan hukuttanut myös perheen lapset. Koko tapahtumaketju saarelle saapumisesta ja kadonneen potilaan tapauksen tutkimisesta, aina majakalle saakka, oli yritys palauttaa mies todellisuuteen Valveunen saattelemana mies menettäjä tajuntansa tummanpuisessa toimistoksi muokatussa majakkahuoneessa ja vajoaa syvään uneen, jossa todelliset tapahtumat näyttävät kaikessa raakuudessaan. Herättyään mies on näennäisesti parantunut, mutta myöhemmin sairaalan pihalla istuessaan mies kuitenkin vinkkaa lääkärille, joka oli kuvitelmassa hänen parinsa, että heidän on paettava saarelta. Lääkäri puistelee päätään pääpsykiatrilte epäonnistumisen merkiksi ja hoitajavartijat alkavat lähentymään heitä valmiina viemään Andrewn/Teddyn lopulliseen toimenpiteeseen lobotomiavälineet kädessään. Ennen lähtöään Andrew kuitenkin mietiskelee ääneen toverilleen: ”Kumpi on pahempi; elää hirviönä vai kuolla hyvänä miehenä?”

Elokuvan temaattinen sisältö; ihmisen synkkä puoli, alitajunnan viestit, hulluuden ja ”normaaliuden” hieno raja sekä mielisairaalakuvasto inspiroivat suunnittelua erityisesti 40-luvun länsimaisen kauneusihanteen ja siluetin päälaelleen kääntämisessä japanilaisen avant garde –suunnittelijoiden tapaan. Tavoitteena on tunnelmaltaan hieman vinksahantun mallisto, jossa kaikki ei ole sitä miltä se ensikatseelta vaikuttaa. Lisäksi mielisairaalavälineistö; lobotomiainstrumentit, sähkösokkilaitteet sekä lepositeet inspiroivat malliston yksityiskohtia ja asusteita, sekä korusuunnittelija Kukka Rantasen luomuksia.

Elokuva on värimaailmaltaan erittäin kaunis likaisine liukuvine sävyineen, josta juontuvat värit myös mallistoon. Erityisesti potilaiden liukuvasti kuluneet vaatteet ja myrskyssä asteittain likaantuneet asut ovat kiehtovia. Sävyjen muuttuminen asteittain toistuu myös myrkyissä ulkomaailmassa. Murrettujen tummien sinisten ja vihreiden sävyjen rinnalla toistuu vastapainona tulenkeltainen ja verenpunainen, sekä taustalla harmaaskaala.

Viereisen sivun kuvat 31-43: Shutter Island, Paramount Pictures 2010.

V Ä R I K A R T T A

Värikartalla on myös tarkoitus rikkoa tavanomaista länsimaalaista ajattelua kevään ja kesän sävyistä; vedota nimenomaan ihmisen synkempään puoleen, joka taas on osa omaa design identiteettiäni. Elokuvan värikartasta otan mukaan hiilen harmaan, yönsinisen, tulen/ruosteen keltaisen ja likaisen jaden vihreän. Verenpunaisen jätän pois, koska se on usein toistunut jo aikaisemmissa töissäni, ja tunnen sen olevan liian dramaattinen sekä aiheeseen liitettyä kliseinen.

Värikartta viereisellä sivulla ylimmäisenä (kuva 44).

E K O L O G I S U U S J A E E T T I S Y Y S

Ekologisuus ja eettisyys ovat minulle kaiken tekemisen taustalla kulkeva punainen lanka. Tässä mallistossa ne korostuvat erityisesti materiaalien valinnassa, värjäyksessä ja käytössä.

M A T E R I A A L I T

Vaikka 40-luvulla luonnonmateriaalien käyttö väheni saatavuuden heikkouden vuoksi, nykypäivänä on ekologisinta koko vaatteiden elinkaaren kannalta käyttää tiettyjä luonnonmateriaaleja niiden kierrätettävyyden ja biohajoavuuden vuoksi.

Tällaisia materiaaleja ovat hamppu, pellava ja jo kertaalleen kierrätetty villa ja nahka. Lisäksi nykytekniikan ansiosta suljetussa kierrossa valmistettava selluloosaviskoosi on noussut ekologisempien tekstiilien listalle. Paljon käytetty puuvilla on, luomuversio mukaan laskettuna, poissuljettu sen paljon viljelyalaa ja vettä vievän viljelyn vuoksi. Lisäksi puuvilla täytyy lannoittaa petrolipohjaisilla lannoitteilla, myrkyttää erittäin vaarallisilla aineilla tuholaisia ja keruuta varten, sekä kerätä orjatyöhön verrattavissa olevissa työoloissa. Se myös köyhdyttää maaperää eli aiheuttaa eroosiota.

(Kuluttajavirasto 2010)

Hamppu taas on erittäin hyvä kuitukasvi, koska sen viljelyyn ei tarvita keinotekoisia lannoitteita, kastelua eikä torjunta-aineita, sitä voi kasvattaa erilaisissa ilmastoissa ja maaperissä, se kasvaa nopeasti, tuottaa 250% suuremman sadon kuin puuvilla, ehkäisee eroosiota ja parantaa maaperää sen vahvan juuriston ansiosta. Hamppu kuuluu myös C4 ryhmän kasveihin, jotka muuttavat hiilidioksidia tehokkaammin hapeksi, kuin mitkään muut kasvit. Lisäksi se on yksi maailman vahvimista sekä taipuisimmista kasvikuuduista, ja Euroopassa tuotettuna siinä ei ole jälkikäsitteilyitä. (Saana & Olli 2012, Hamppuinfo 2012)

Pellava taas on maailman vanhin kuituna käytetty kasvi. Sitä voidaan viljellä karussakin maaperässä, laajasti eri puolilla maailmaa; myös Suomessa. Pellavakaan ei tarvitse keinotekoisia lannoitteita, torjunta-aineita tai keinokastelua. Se on myös erittäin vahva ja kestävä kuitu. Lisäksi pellava on lämmönjohtokyvyltään erinomainen, jolloin se tuntuu iholla viileältä ja toimii näin hyvin kesävaatteissa. (Vihreät vaatteet 2009, Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006)

Suomessa 75% tekstiilijätteestä päättyy kaatopaikalle. Se on noin 90 miljoonaa kiloa materiaalia, joten käytettyjen vaatteiden uusiokäyttö uusien vaatteiden materiaalina, ja siitä syntyvä arvonnosto, on jo itsessään ekoteko (Vihreät vaatteet 2011.) Kierrätetystä materiaalista tehtyjen vaatteiden tulisi myös olla edelleen jatkokierrätettäviä, joten valitsin materiaaleiksi maatuivat villan ja nahan.

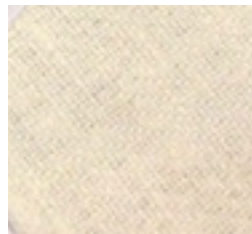
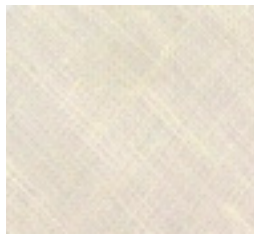
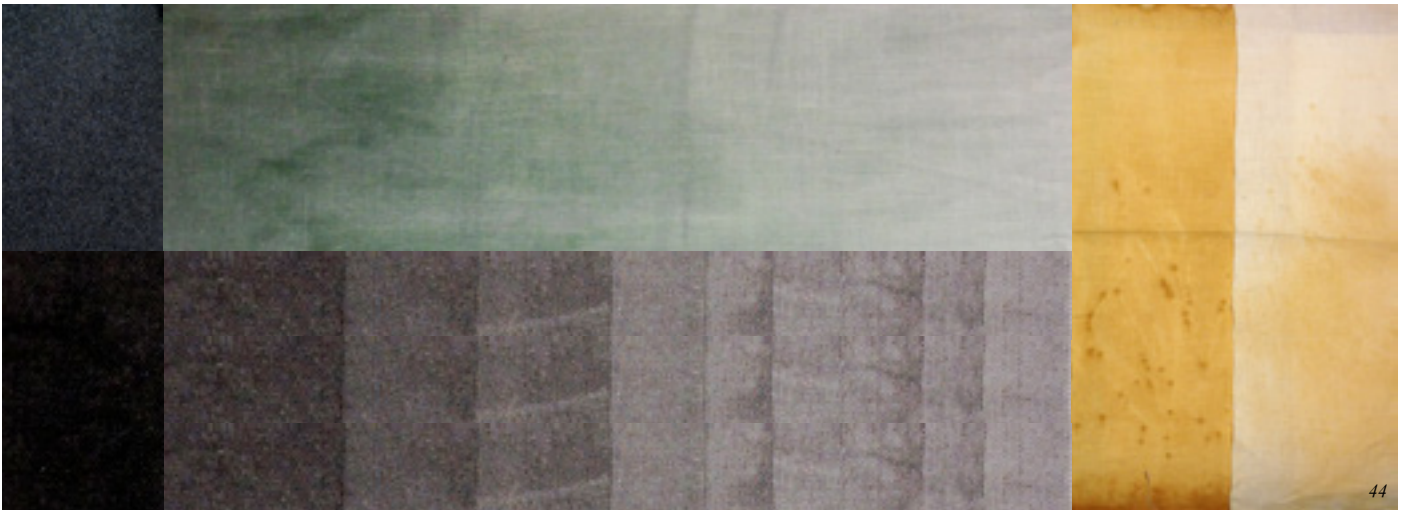
Valitsin siis malliston päämateriaaleiksi eurooppalaisen hampun ja pellavan, sekä kierrätetyn villan ja nahan. Materiaalit kuvattuna viereisellä sivulla (kuvat 45-49).

V Ä R J Ä Y S

Käytän hampun ja pellavan värjäykseen ekologisia mineraalipigmentejä sekä ruostuttamista, joista ei aiheudu ympäristölle tai värien kanssa työskenteleville vaaraa. Kierrätetyt materiaalit valitsin mallistoon sopivan värisinä.

S U U N N I T T E L U , K A A V O I T U S J A V A L M I S T U S

Materiaalivalintojen ja värjäyksen lisäksi otan ekologisuuden ja eettisyyden huomioon myös suunnittelussa, kaavoittamisessa ja valmistuksessa. Suunnittelussa pyrin mahdollisimman korkeaan design-arvoon. Tuotteiden suunnittelun lähtökohdiana ovat erilaiset Toisen maailmansodan aikana sovelletut materiaalimittarajoitukset nykyaikaan sovellettuna sekä mahdollisimman tehokas kankaan käyttö. Lisäksi tuotteet valmistetaan korkealaatuisesti kestäviksi, käytettäviksi ja edelleen kierrätettäviksi.

P E L L A V A 1

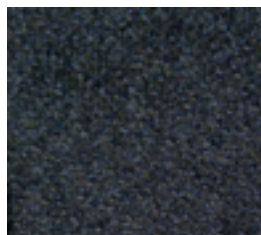
Omni/Tekstiilipalvelu Oy
LI 100%
leveys 150cm
paino 100g/m²

P E L L A V A 2

Simo/Tekstiilipalvelu Oy
LI 100%
leveys 150cm
paino 230 g/m²

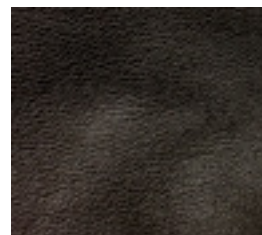
H A M P P U

Kalanruoto/Saana&Olli
HE 100%
leveys 150cm

V I L L A

Kierrätetty
WO 100%

N A P P A N A H -
K A

Kierrätetty

PROSESSIN KUVAAUS

Prosessi alkoi lähdemateriaalin tutkimuksella ja materiaalien hankkimisella. Tavoitteena oli löytää Suomessa tai Euroopassa tuotettua pellavaa, hampppua, sekä kierrätettyä villaa ja nahkaa. Prosessi eteni värjäys- ja kaavoituskokeista edelleen kolmiulotteisen luonnostelun kautta esitys- ja teknisiin piirroksiin, sekä lopullisten tuotteiden valmistukseen.

VÄRJÄYSTESTIT

Työn alussa halusin kokeilla useita erilaisia luonnon tarjoamia värjäysmenetelmiä kuten maa-, lika-, komposti- ja ruostevärjäystä sekä yhdistää sitä vähemmän ekologiseen reaktiiviseisotusvärjäykseen. Neuvoteltuani värjäys- ja painokangasopettaja Tuija Maija Pirosen kanssa lokakuussa 2012, päätin kuitenkin ensin kokeilla teollisesti lanseerattuja, markkinoilta jo löytyviä, ekologisia mineraalipohjaisia pigmenttipainovärejä. Lisäksi kokeilin ruostevärjäystä.

MINERAALIPIGMENTIT

Värikokeilut aloitin kokeilemalla Livosin Togis maamineraalipigmenttejä pellavalle eri vaaleusasteina, liukuvana ja roiskeina. Halusin kokeilla voisiko likaamisen tehdä kyseisillä, markkinoilla ekologisimpina myytävänä olevilla pigmenteillä, jotka tarvitsevat ainoastaan kuivatuksen kiinnittyäkseen. Se säästäisi aikaa ja olisi todellakin ekologisempaa, kuin alkaa itse testailemaan erilaisia myrkyllisiä kiinnitinaineita maa-aineksille. Lisäksi sävyjen sekoittaminen on mahdollista ja toistettavissa, toisin kuin satunnaisissa maa-aineissa. Sain mineraaliväreillä aikaiseksi hyviä sävyjä likaisessa jadessa ja hiilenharmaassa, tosin ruosteen keltainen jäi liian punaiseksi. Puhtaan ja pelkän väriaineen kuivalle kankaalle maalauksen lisäksi kokeilin sitä kostutetulle kankaalle, sekä väriseoksen lantraamista vedellä eri suhteissa. Aloitin 1:1 ja etenin edelleen 1:9, jossa väri oli jo hyvin vaalea, mutta yllättävää kyllä pysyvä 60°C pesun jälkeenkin. Viereisen sivun kuvissa värit purkeissa (kuvat 50 ja 51) ja kankaalla (kuva 52).

Värien sekoitussuhteet:

Likainen jaden vihreä: 8140 ruohon vihreä 50% / 8150 ultramariinin sininen 25% / 8159 indigon sininen 25%

Ensimmäisen kokeen hiilen harmaa: 8105 musta 50% / 8150 ultramariinin sininen 50%

Lopullinen hiilen harmaa: 8105 musta 90% / 8159 indigon sininen 10%

(Epäonnistunut ruosteen keltainen: 8115 auringon keltainen 70% / 8131 korallin punainen 30%)

RUOSTUTTAMINEN

Ruostutuskokeissa laitoin astioihin väkiviinaetikkaa ja tilkan vettä niin, että pellavatilkku juuri ja juuri peittyi, sekä ruostepölyä/ruosteisia nauvoja liekkien muotoon. Viiden päivän kuluttua neste oli haihtunut ja ruoste kuivunut kankaaseen. Pesin tilkut kylmällä ja kuumalla vedellä, sekä edelleen mäntysuovalla. Rautasulfiitti on itsessään kiinnitinaine, eikä ruosteväri täten tarvitse muita kemikaaleja kiinnittyäkseen. Lisäksi rautaa löytyy luonnostaan maaperästä ja vesistöistä, jolloin se ei myöskään saastuta ympäristöä, toisin kuin esimerkiksi kasviväreissä usein käytetty kuparisulfaatti (Kansainväliset kemikaalikortit 2011). Kuivuttuaan tilkuista tuli erinomaisia (kuva 53); ruosteen keltaisia ja täydellisesti värikarttaani sopivia.

Ruostuttamiseen tarvitaan:

- laakea astia
- etikkaa (n.10% etikkahappoa)
- vettä
- n. 5 päivää aikaa
- mäntysuopaa

K A A V O I T U S

Kaavoituksessa lähdin liikkeelle 40-luvun Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa valtion valmistuttamista kangassäännöstelyn alaisista Utility- ja Victory vaatteista. Jokaiselle perusvaatteelle oli tuolloin asetettu jokin kangasmitta, jonka sai kuluttaa vaatteeseen; esimerkiksi naisen pukuun sai kulua 2,3 metriä tietyn painoista villakangasta ja iltapuvun helman ympärys sai olla 3,66 metriä valmistettuna ohuemmasta muuntokuituisesta kankaasta. Samaan tapaan mittoja löytyi myös muille vaatekaapin perusosille korseteista päällystakkeihin. Malliston suunnittelussa otin nämä perusvaatetyypit kaavoituksen viitteelliseksi lähtökohdaksi. 40-luvulla kangas oli 91 cm leveää, mutta käytin mallistossa tehokkaampaa nykyistä 140-150 cm leveää kangasta ja sovelsin kangasrajoituksia osittain täsmälleen suhteessa ja osittain inspiraationa kangasmäärään nähden.

Aloitin muotoilun säännöstelyn kuhunkin vaatekappaleeseen määräämällä kangaspalalla, tai kierrätysvaatteista saamilani paloilla, joita sitten draperaasin nukelle 1:1 joko jo joksikin vaateen osaksi ommeltuna tai kankaana. Tavoitteena oli saada alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa tarkoitettu vaate, joka kuitenkin on lopputulokseltaan jotain hyvin erilaista kuin pohjalla oleva perusvaate. Istuvat vaatteet, kuten topit, muotoilin nauhoittamalla muodon nukelle ja siirtämällä sen kaavaksi. Räättälöidymissä vaatteissa, kuten housuissa, käytin pohjana pohjoismaista peruskaavaa. Valokuvasin koko prosessin ja siinä syntyivät erilaiset prototyypit, joista valitsin kokonaisuuteen parhaiten soveltuvat kappaleet ja toteutin niistä toistettavissa olevat kaavat sekä edelleen lopulliset tuotteet.

Proto- ja kaavoitusvaiheessa päätin myös milloin lopullinen tuote värjätään, jotta tuotteen väristä saatiin mahdollisimman optimaalinen muodon kannalta.

Viereisen sivun kuvassa (54) haalarin kaavat aseteltuna kankaalle siten, että syntyy mahdollisimman vähän leikkuujätettä.

P R O S E S S I

- 1. 40-luvun kangasrajoitettu tai muuten säännöstelty vaate/asu*
- 2. säännöstelty mitta kangasta, valmis vaate tai vaateen osa, kaava tai ohje*
- 3. muotoilu nukelle 1:1 tai kaavoitus pitäen mielessä Shutter Island-inspiraation*
- 4. proto, sovitus; värjäysjärjestyksen päättäminen*
- 5. kaavat/ohjeet lopullisen tuotteen valmistukseen*
- 6. kankaan esipesu tai värjäys*
- 7. lopullisen tuotteen ompelu*
- (8. värjäys)*
- 9. viimeistelyt*

I . R E V E N G E D S I N S

A / K / A E V E N I N G D R E S S - I L T A P U K U

Viimeisenä näytöksessä esiteltävä asu, iltapuku, tulee toimimaan malliston näytöksen pysäyttäjänä ja se pohjautuu vahvasti mielisairaala-aiheistoon. Sen kaavoituksen perusta on 40-luvun alun iltapuku, ja sen helman kangasrajoitus 366cm, sekä pakkopaita. Väriltään se on likainen jade, joka tulee myrskystä ja liasta. Tavoitteena oli saada lopputuloksesta hieman vinksahtanut, mutta karulla tavalla kaunis. Materiaalina on ohut 100g/m² läpikuultava pellava. Juhlavuus iltapukuun, verrattuna muuhun mallistoon, tulee runsaudesta, veistoksellisuudesta ja pitkästä hihalaahuksesta sekä osittaisesta paljastavuudesta. Inspiraatio kiteytettynä kuvissa 52-56.

Lähdin työstämään pukua amerikkalaisen helmanympärysrajoituksen puitteissa 366cm pitkän ja 150cm leveän protokankaan avulla. Hulluus ja pakkopaita inspiroivat kaavoittamaan kankaalle neljä kankaan pituuden mittaista hihaa niin, ettei käytetystä kankaasta juurikaan jää leikkuujätettä, kuten kuvassa 57 näkyy.

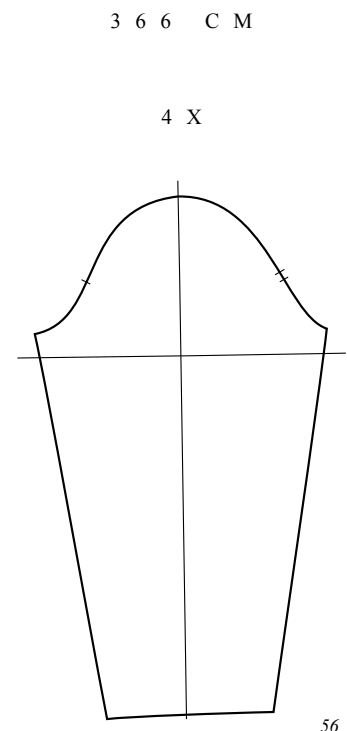
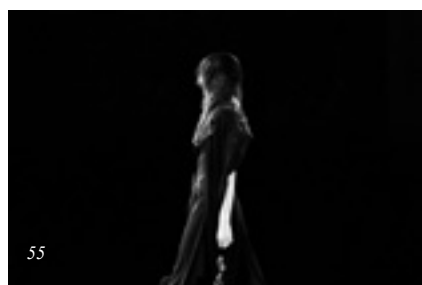
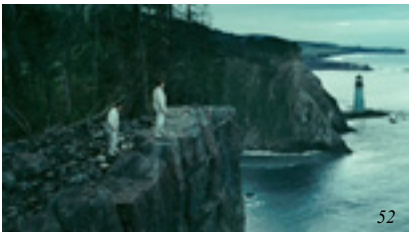
Ommeltuani neljä jättimäistä hihaa, lähdin muotoilemaan niitä nukan päälle 40-luvun siluetin ja kieroutuneen sitomisen henkeen, kuitenkin siten, että lopputulos olisi veistoksellisen kolmiulotteinen ja joka suunnalta katsottuna kiinnostava. Peittävyys ja paljastavuus yllättävissä kohdissa luovat jännitettä ja mielenkiintoisia yksityiskohtia asuun; selän kaari on korostetusti esillä ja materiaali on käytetty siten, että se ei juurikaan tarvitse ylimääräisiä tuki- tai kiinnitysrakenteita. Materiaalisäännöstelyn mukaisesti jokaisessa hihansuussa on pieni halkio, jossa on kaksi pallonappia, paitsi rinnan päälle olevassa, jonka sisäsaumassa on krinoliininauha pitämässä hihaa pystyssä. Puku on kiinni niskasta yhdellä ja oikean pakaralan yläpuolella sijaitsevasta halkiosta kahdella nauhalla. Muotoiluprosessi näkyy kuvasarjassa 58. Tuote liukuvärjätettiin mineraalipigmentein tasossa kankaana tummasta vaaleaan likaiseen jadeen (kuva 59). Pesun jälkeen ohut pellava kangas pehmeni niin, että kankaaseen täytyi vielä lopuksi, ennen ompelemista, prässätä tukikangas koko pituudelta suunnitellun muodon saamiseksi. Lopullisen tuotteen valmistamisessa kangas käytettiin vielä tehokkaammin kuin protovaiheessa, jolloin hihoista tuli noin 10 cm pidemmät, mikä hieman muutti puvun muotoa runsaammaksi. Kuvassa 60 lopullisen tuotteen leikkaamista.

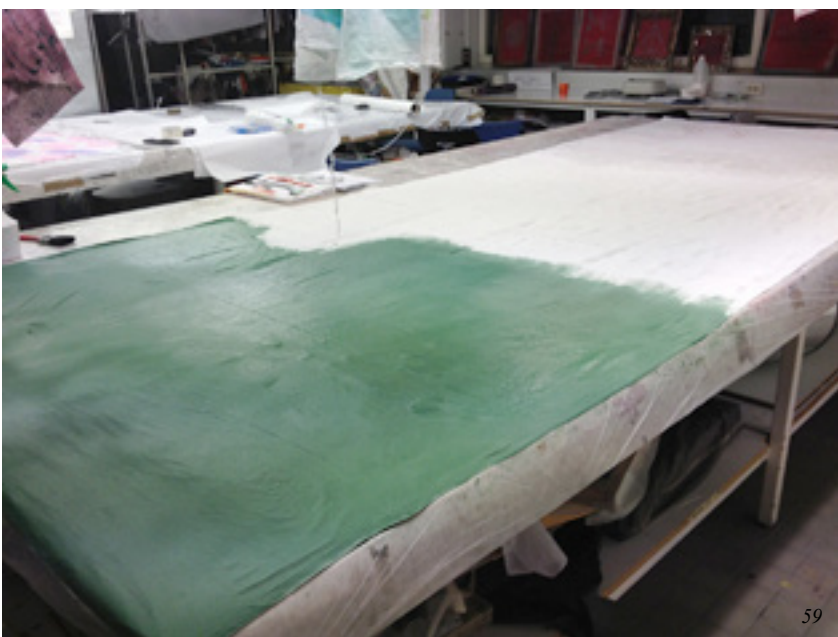
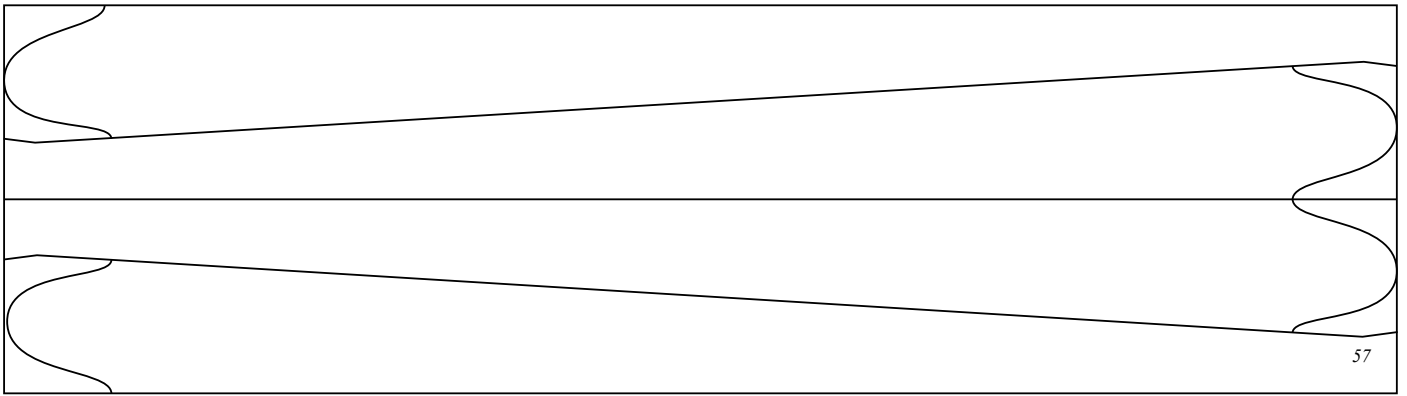
52. *Shutter Island, Paramount Pictures 2010.*

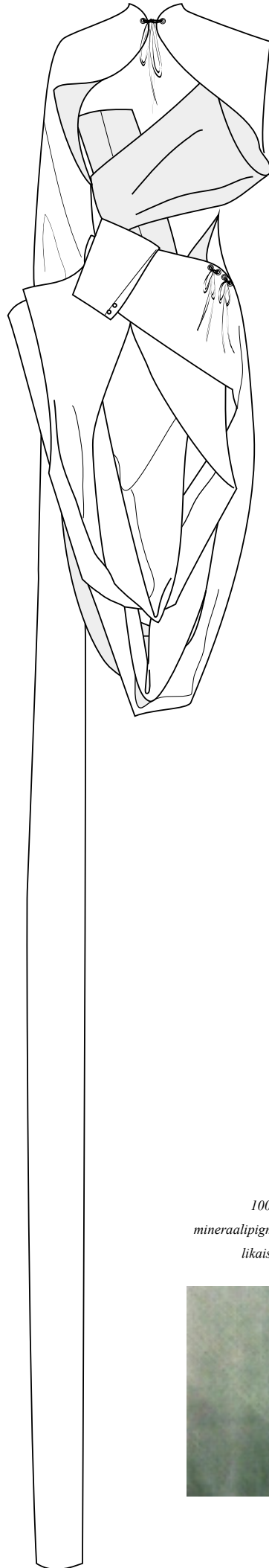
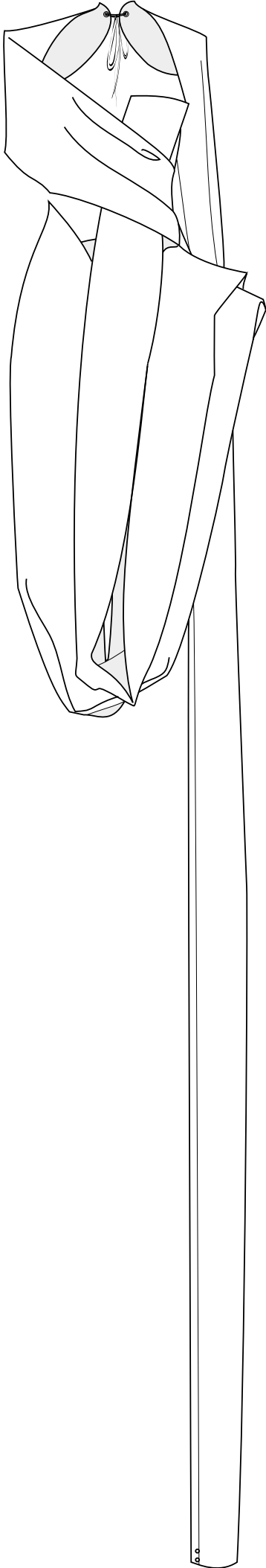
53. *Gilbert Adrianin 40-luvun iltapuku. <http://www.dressingvintage.com/images/gilbert-adrian--01b.jpg>.*

54. *Pakkopaita. <http://www.shortlist.com/cool-stuff/photography/powerful-asylum-photos>.*

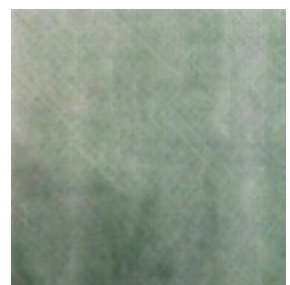
55. *Yohji Yamamoto by Nick Knight. <http://www.someslashthings.com/storage/blog/2011/YOHIJI-YAMAMOTO-SS11-OCT-1ST-2010-Espace-Vendme-004-SMALL.jpg>.*

*100% pellava
mineraalipigmentein liukuvärjätty
likaiseksi jadeksi*

2 . S A D D Y E R S

A / K / A D A Y D R E S S - P Ä I V Ä M E K K O

Päivämekon suunnittelu lähti liikkeelle 180 cm Utility-kangassäänöstelymitasta. Leikkasin kyseisen mitan pituisen ja 150 cm leveän protokankaan ja lähdin muotoilemaan sitä nukelle mielessä inspiraationa 40-luvun siluetti ja lääkärintakki. Muotoillessa mekkoon tulikin lääkärintakin pituus ja käänne, joista syntyi haluttu tunnelma (kuvasarja 64). Tein mekon aluksi yhdestä palasta, mutta leikatessani helmaa halutun pituiseksi, sota-ajan 36 cm maanpinnasta, sain toisen suorakaiteenmuotoisen palan, josta ajattelin aluksi tehdä suuren sivutaskun. Piirsin muotoillusta mekosta 1:4 kaavat ja sovitin proton ihmisellä.

Valmistin lopullisen tuotteen paksusta Toijalan tekstiilipalveluiden kautta hankitusta Simo-pellavasta, jonka esipesin pakkana, jotta valmis tuote ei kutistuisi ruostuttaessa sekä saadakseni käyttööni juuri oikean pituuden kangasta. Valmistamisen aloitin mittaamalla ja merkitsemällä ompelukohdat kankaalle. Huomasin, että pellava oli kutistunut pesussa leveydestä, joten jouduin soveltamaan tekemääni kaavaa n. 8 cm kapeampana. Lopputuloksen kannalta kapeus oli positiivista, sillä painava pellavakangas laskeutui eri tavoin kuin kevyt protokangas, ja esimerkiksi proton lisäleveyden tuoma korkeus hartioilla olisi paksusta kankaasta tehtynä lässähtänyt; myös muutamaa muuta alkuperäistä merkintää joutui hieman hienosäätämään paksun kankaan ominaisuuksien mukaisiksi. Lisäksi jouduin luopumaan sivutaskuajatuksista, koska helmasta olisi tullut sen kanssa aivan liian painava. Lopullisen muodon kannalta tärkeät merkit harsin nukelle nuppineulattuun mekkoon ompelua varten. Ompelin mekon kokoon ruosteen keltaisella langalla. Pääntien ja helman 1 cm päärmeen tein käsin piilopistoilla, samoin 6 kiinnitysnauraa nelinkertaisena n. 2 cm leveistä suikaleista, jotka leikkasin ylijääneestä suorakulmiosta. Lopun kankaan käytin taiteltavan monikäyttölaukun valmistamiseen, tasokuva sivulla 55.

Ruostutin tuotteen valmiina, jolloin sain liukuvärin ja erilaiset ruosteisten naulojen tekemät efektit oikeisiin paikkoihin. Asettelin toista kädentietä vaille valmiiksi ommellun mekon märkänä suureen n. 70x120 cm kokoiseen ruostutusaltaaseen, jonka valmistin rikkiäisestä silkkipainoseulasta muovittamalla siten, että se oli mahdollisimman suorana yläosasta ja rypytyttynä helmaa kohti (kuva 65). Yläosaan viilasoin ruostepölyä nauloista, ja alaosaan asettelin kokonaisia rautanauvoja tihein välimatkoin saadakseni vaaleasta tummaan liukuvan värin (kuva 66). Päälle kaadoin 1,5 litraa etikkaa ja muutaman desin vettä. Jätin altaan hapettumaan/kuivumaan noin viikoksi, kunnes kaikki neste oli haihtunut (kuva 67). Lisäsin sitten vettä kuivaan altaaseen, kunnes mekko peittyi ja annoin sen vielä liota muutaman tunnin ajan, kunnes sain halutun syvyysasteen värille (kuva 68). Otin ruosteisen etikkanesteen talteen myöhempää värjäystä varten. Huuhtelin mekon likoamisen jälkeen kylmä-kuuma-kylmä -vesikäsitteillä, kunnes vesi oli kirkasta ja sen jälkeen pesin sen vielä mäntysuopalla (kuva 69). Lopuksi nostin mekon kuivumaan narulle ja silitin kuivana valmiiseen muotoonsa (kuva 70).

Värjäyksen jälkeen sovitin mekon ihmisen päällä, jotta pystyin määrittämään mihin kohtaan toinen kädentie leikataan. Harsin ja vahvistin kohdan liimakankaalla, jonka jälkeen leikkasin kädentien auki viiltana harsitusta kohdasta.

61. Shutter Island -kuvakaappaus. <http://www.horrorphile.net/images/shutter-island-max-von-sydow12.jpg>.

62. Amerikkalainen Make and Mend for Victory -lehtinen 1942: <http://cargoculcraft.com/2010/03/18/download-make-mend-for-victory-both-parts/>.

63. Shutter Island - kuvakaappaus. <http://img14.imageshack.us/img14/6153/19938894.jpg>.

61

63

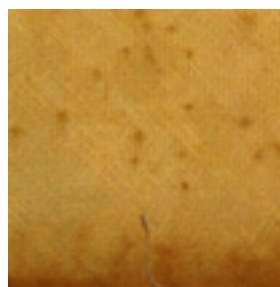

62

*100% pellava (Simo)
ruostevärjätty*

3 . S I L E N T H O R N S , C R A V E T O O , A S B E R R I E S

A / K / A L I N E N S H O R T S , O V E R C O A T , B R A S S E R I E
- S O R T S I T , T A K K I , R I N T A L I I V I T O P P I

Malliston takit ovat pääosin materiaaliltaan kierrätettyä villaa tai nahkaa. Sota-ajan Make and Mend -lehtisten innoittamana naisten villakankaisen päällystakin suunnitteluprosessi lähti liikkeelle vanhasta myrskyn sinisestä miesten villakankaisesta puvun takista sekä sitomisajatuksista (inspiraatiokuvat 71-72). Aluksi purin takista irti hihat ja takakappaleet. Purin myös hihojen alasauman. Halusin säästää kaikki räätälöidyt osat, kuten kauluksen ja taskut, joten lähdin muotoilemaan nukelle, kauluksessa kiinni olevien etukappaleiden muodostamalla vaatteella, tyköistuvaa 40-luvun siluettia. Sainkin etuosasta istuvan, mutta vielä täytyi kehittää taakse jokin toimiva, mutta teeman mukaisesti hieman kieroutunut ratkaisu. Lähdin neulaamaan irrotettuja takakappaleita paljaaseen selkään. Useiden kokeilujen jälkeen, toiset onnistuneempia kuin toiset, päätin laittaa takakappaleet väärinpäin ristiin selkäpuolelle siten, että ne menevät lomittain sivuetukappaleiden takaosien kanssa (dokumentointi kuvasarjassa 75). Näihin takaosiin pystyin ompelemaan nauhat, jotka toimivat säätövarana ja kiinnityksenä, kuin myös inspiraation mukaisena esteettisenä elementtinä. Hihojen kiinnitys vaikeutui, koska kädentien muoto oli muuttunut radikaalisti siten, että se jatkui keskiselkää kohti kolmiomaisesti. Sovitin takkia ihmiselle ja selvitin myös samalla, miten hiha tulisi istuttaa takkiin ja kuinka paljon sitä tulisi kaventaa, jotta se olisi istuva. Hihan muotoilu ja proton valmistus kuvasarjassa 76. Lopputuloksessa kainaloihin selkäpuolelle jäivät kauniit kolmionmuotoiset tuuletusaukot.

Sortseja inspiroi 40-luvun A-linjaiset hameet ja tuli (kuvat 72 ja 74). Sortsien kaava syntyi haalarin kaavan pohjalta, mutta kahden vastalaskoksen sijaan muotoilin nukella sortseihin yhden ison keskiedulle taivuttavan vastalaskoksen. Kiinnitin laskoksen harjoihin nauhat ja pohjiin hakaset, jolloin suuri laskos toimii samalla kiinnityksenä; täten nappeja tai vetoketjuja ei tarvita (kuvasarja 77). Materiaaliksi valitsin jämäkän Simo-pellavan, jonka ruostevärjäsin samaan tapaan kuin päivämekon.

Rintaliivitopin innoittajana toimi sota-ajan rintaliivit ja korsetit, kuva 73. Istuvan tuotteen aikaansaamiseksi käytin materiaalina luontaisesti hieman joustavaa kierrätysnahkaa. Aloitin suunnittelun nauhoittamalle nukelle haluamani muodon ja leikkaukset. Tämän jälkeen pingotin nauhojen muodostamien alueiden päälle protokankaan, johon jäljensin muodon (kuvasarja 78). Lopuksi leikkasin palat kankaasta ja piirsin niistä kaksiulotteiset kaavat. Lisäsin tuotteeseen myös perinteiset korsettiluut, kaaritetut ja nauhakiinnityksen alusvaatemaisuuden korostamiseksi.

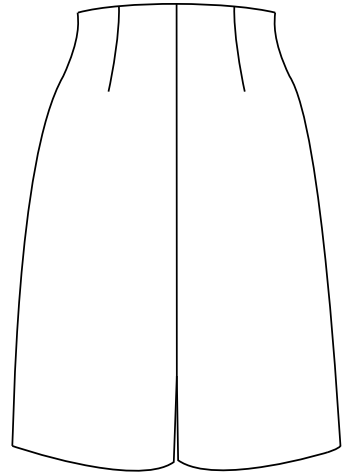
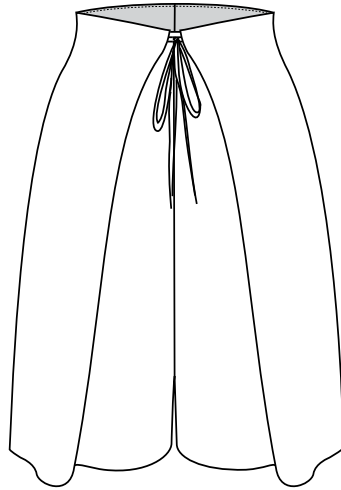
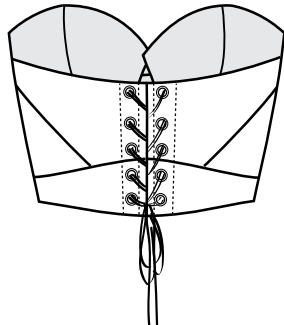
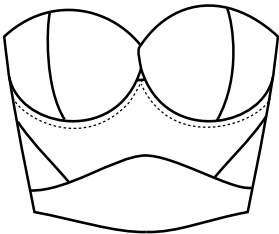
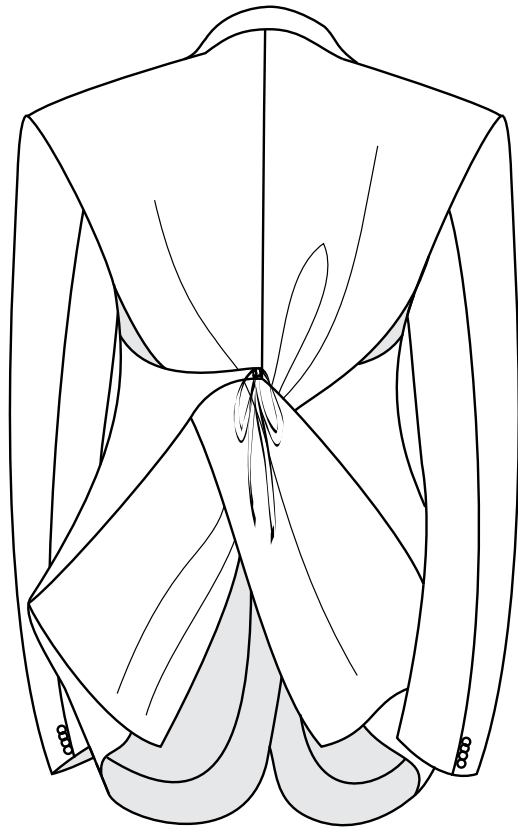
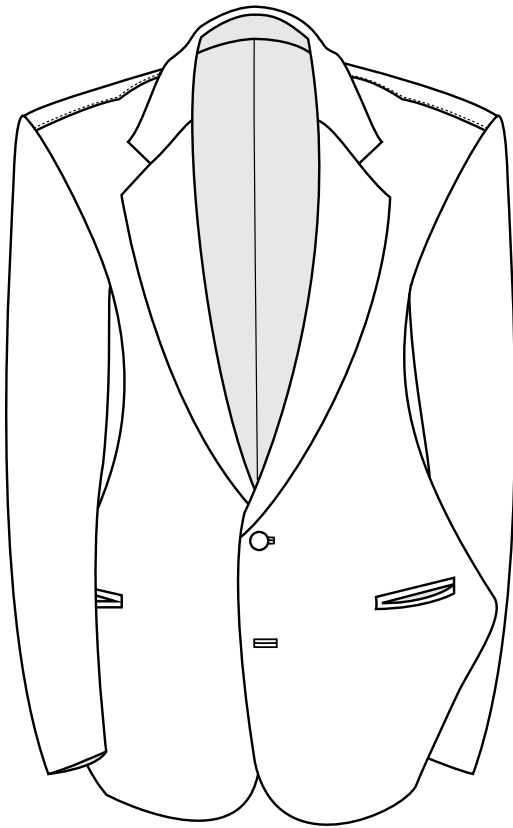
71 & 74. Shutter Island -kuvakaappaus. Paramount Pictures 2010.

72. Amerikkalainen Make and Mend for Victory -lehtinen 1942: <http://cargoculcraft.com/2010/03/18/download-make-mend-for-victory-both-parts/>.

73. 40-luvun alusvaatteita. http://25.media.tumblr.com/tumblr_mbleyqpvdk1qa85mfo1_500.jpg.

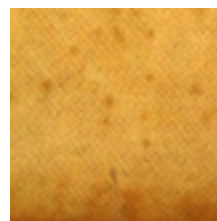
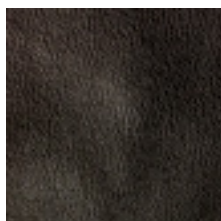
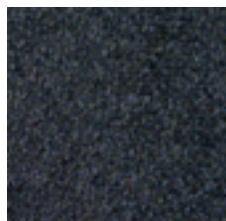

100% kierrätetty villa
vanhasta miesten blei-
seristä

100% kierrätetty nahka
vanhasta 80-luvun nah-
katakista

100% pellava (Simo)
ruostevärjätty

4 . T O P A Z E W E R O T S , H E R O I N E S E W A N D T O R T U R E S U N U P S

A / K / A Z E R O W A S T E T O P , E I S E N H O W E R J A C K E T A N D T U R N U P
T R O U S E R S - T O P P I , H O U S U T J A N A H K A T A K K I

Topaz Eye Rots- zero waste topin suunnittelu lähti liikkeelle 25 cm x 150 cm kangasmitasta, jota lähdin muotoilemaan nukelle kietomisen ja mielisairaalamatiikan innoittamana (kuvat 80 ja 83). Päädyin kääntämään kankaan sivulla ja kiinnittämään etu- ja takaosan ohuilla olkainnauhoilla topiksi. Topista tarvitsi ommella ainoastaan etusauma ja olkaimet reunojen käsin ompelun lisäksi. Toteutin tuotteen hampusta. Päätin värjätä tuotteen elokuvan tulen ja ruosteen mukaisesti keltaiseksi, ruostuttamalla. Se oli paras värivalinta hiilenharmaan pellavan ja mustan nahan seuraksi.

Nahkatakakin muotokieltä inspiroi sota-aikana suuren suosion saanut Eisenhower-jakku (kuva 79). Lähdin tekemään takkia suoraan lopullisesta materiaalista; puretusta 80-luvun nahkatakista, jonka palasia käytin hyväksi etsiessäni nukella uudelle nahkatakille muotoa (kuvasarjat 85-86). Eisenhower-jakusta takkiin muotoutui särmät topatut olat, pituus sekä V-kaula-aukko, jotka yhdistyvät elokuvan teemaan sekä japanilaiseen kaavoitukseen epäsymmetrian ja raakareunojen käytön kautta. Hihojen muotoilun apuna käytin puvussa käyttämäni kaksiosaisen hihan kaavaa.

Housujen suunnittelua inspiroi erityisesti miesten lahkeensuukäänteelliset prässätyt suorat housut, jotka näkyivät muodissa koko 40-luvun kielloista huolimatta. Päätin vielä korostaa upslaaeja skaalaamalla niitä suuremmaksi, jotta niiden merkitys korostuisi. Otin suunnittelun pohjaksi peruskaavan C36 kokoiset housut saadakseni housuista lantiolta ja vyötäröalueelta hyvin istuvat. Lahkeen leveyden pidin säännöstellyssä 48 cm, jossa se myös mahtui 150 cm leveälle kankaalle niin, ettei kangasta tarvinnut käyttää kuin housujen pituuden verran eli noin 140 cm. Kaavoitin housut naisellisen ja kesäisen nilkkapituusiksi, jotta kokonaisvaikutelma keveni paksun kankaan ja suurien käänteiden vastapainona. Housujen vyötäröä korotin peruskaavasta 6 cm ja avasin 4,5 cm, etumuotokaitaleen siirsin 2,25 cm suuruiseen etulaskokseen, jonka harja jatkuu prässilinjaan. Taakse tein korotetut muotokaitaleet ja vyötärölle 4 cm muotokaitaleen. Lisäksi kaavoitin housuihin viistotaskut. Ukkohousuvaikutelman saamiseksi laskin haarakiilaa 3 cm etu- ja takakappaleelta sekä pidensin takakiilaa 3 cm ja etukiilaa 0,5 cm. Taskujen kaavoittamisessa oli aluksi vaikeuksia, mutta ne korjautuivat proton ompelun aikana. Housujen ensimmäinen proto istui hyvin, eikä suuria muutoksia tarvinnut tehdä.

Lopulliset housut valmistin paksusta Simo-pellavasta. Taskupussit tein tehdä ohuemmasta vuoriviskoosista, koska paksu pellava olisi muuten tehnyt kohoumat taskujen kohdalle housujen etuosaan. Värjäsin tuotteen mineraalipigmenteillä hiilenharmaaksi valmiina saadakseni värin etu- ja takakappaleissa liukumaan samanasteisesti. Housut kuivumassa värjäyksen jälkeen kuvassa 87.

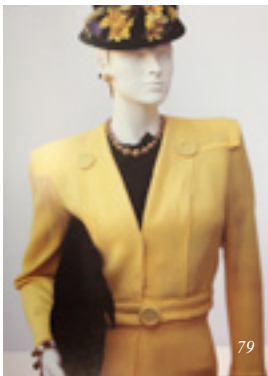
79. Eisenhower-jakku. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 50.

80. Hullujen huone. <http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTciDuEsuJgre3Cqr9eETD3eBpxrpCebak7L1bzG8XbQ25OuGu>

81. Miesten 40-luvun puku. http://t1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS_Q7xq3nqExWjc6hvlM0AXWPwPwyDbCYEFZ6Aj2lBjN8-0kIAMJA

82. Shutter Island - kuvakaappaus. Paramount Pictures 2010.

83. Jeremy Harris 2013. <http://jeremyharrisphotographs.tumblr.com/>

84

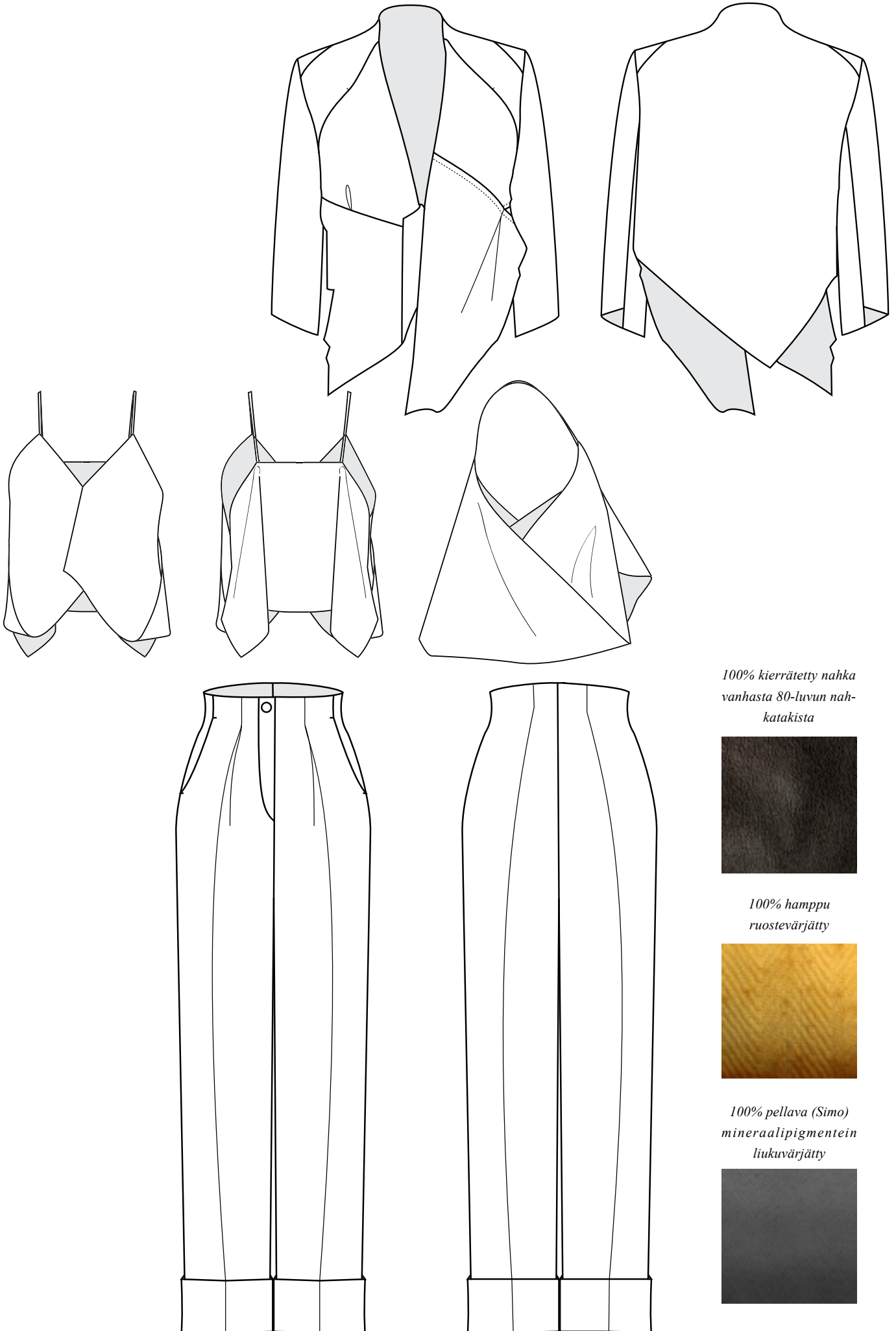
85

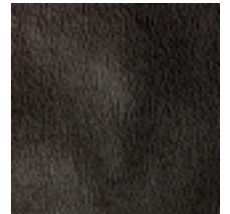
86

87

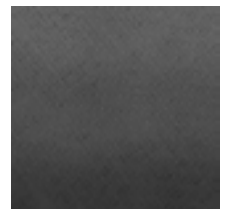
100% kierrätetty nahka
vanhasta 80-luvun nah-
katakista

100% hamppu
ruostevärjätty

100% pellava (Simo)
mineraalipigmentein
liukuvärjätty

5 . T I E S R U I N S

A / K / A S I R E N S U I T - I L M A H Y Ö K K Ä Y S H A A L A R I T

Haalareiden idea lähti ilmahyökkäyshaalareista, jotka olivat suosittuja sota-aikana. Tuolloin tarkoituksena oli, että ne voisi esimerkiksi yöllä pukea nopeasti yöasun päälle ilmahälytyksen soidessa. Haalareiden tuli suojata ja lämmittää, sekä mahdollistaa helppo liikkuminen. Haalarit olivat melkeinpä ainut vaatekappale sota-aikana, jossa sai olla vetoketju (Walford 2008, 77).

Kesämällistoni versio on valmistettu ohuesta läpikuultavasta Onni-pellavasta, jonka alla voi pitää vaikka kaksiosaista uima-asua samalla, kun ajelee pyörällä rannalle. Haalareiden suunnittelu lähti liikkeelle ukkohousujen kaavasta, mutta tarkoituksena oli leventää lahkeet niin suuriksi, että ne melkein näyttävät hameelta, pituus nilkkaan saakka. Lisäksi avasin housujen kaavaa vyötäröltä, jotta sain aikaiseksi 12 cm suuren vastalaskoksen molemmin puolin etukappaleilla. Ensimmäisen alaosan proton lahkeet eivät kuitenkaan olleet tarpeeksi leveät, joten levensin seuraavaan protoon kaavaa siten, että lahkeet lähtivät suorana haarakiilasta ja lantion leveimmästä kohdasta (kuva 93). Laskin ja pidensin haara-kiilaa etu- ja takakappaleelta vielä entisestään käyttömukavuuden lisäämiseksi. Takamuksen alueelta ja vyötäröltä housut säilyivät istuvina. Lahkeista tuli näin suorakaiteiden muotoiset ja ne oli helppo asetella kankaalle siten, että myös yläosaa varten jäi hyvin kangasta taitokselta, kun käytettiin kaksi housun pituutta eli yhteensä n. 2,3 m. Lopulta, muutosten jälkeen, alaosa toimi ja lähdin muotoilemaan jäljelle jääneestä taitospalasta yläosaa, johon tuli myös suuri neppareilla kiinnitettävä huppu (kuva 92) ja hihat. Miehustan muodon hakemista kuvasarjassa 91.

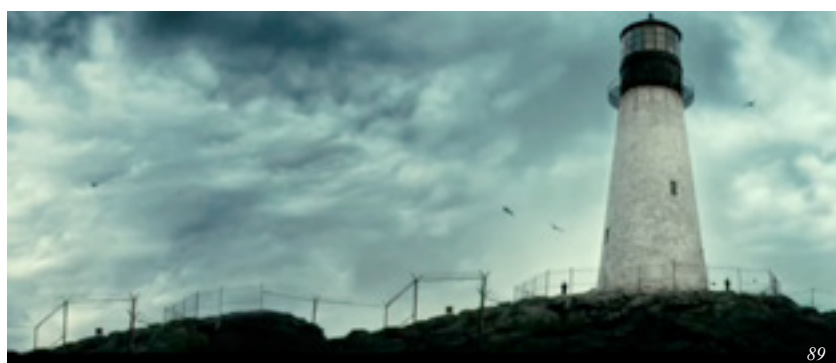
Kohtasin haasteita aloitettuani ompelamaan miehustan protoa. Olin aluksi suunnitellut tekeväni pienet kaulukset sen muotoisena, kun kangasta oli jäänyt yli housuosan, hihan, sekä underin leikkaamisen jälkeen. Pienet kaulukset oli kuitenkin mahdottoman vaikeat ommella kaavoittamaani alavaraan. Pohdinnan jälkeen päätin, ettei kaulukset olleet perustellut. Haasteita tuli myös hihan muotoilun ja istuttamisen kohdalla. Olin jo leikannut naisen puvun C36 peruskaavan pienimmän hihan kaavan pidennettynä, sekä suoristettuna kankaalta, ja muotoillut lopusta yläosan. Protoa ommellessani kuitenkin huomasin kädenteiden ja hihan olevan aivan liian pienet, joten jouduin tekemään ne kokonaan uudestaan. Onneksi kankaalle oli jäänyt underin verran tilaa n. 4 cm leveydessä ja pituudessa ylimääräistä toiset 4 cm, jolloin pystyin kaavoittamaan $\frac{3}{4}$ -pituiset tyköistuvat olkapäistä tilavat halkiolliset kaksiosaiset hihat. Samalla sain minimoitua leikkuujätettä merkittävästi. Kuva 54 lopullisista leikkuukaavoista sivulla 23. Liukuvärjäsin tuotteen mineraalipigmenteillä valmiina likaiseksi jadeksi elokuvan myrskyn innoittamana (kuva 94).

88. Ilmahyökkäyshaalareita. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 77.

89-90. Shutter Island-elokuvasta kuvakaappauksia. Paramount Pictures 2010.

88

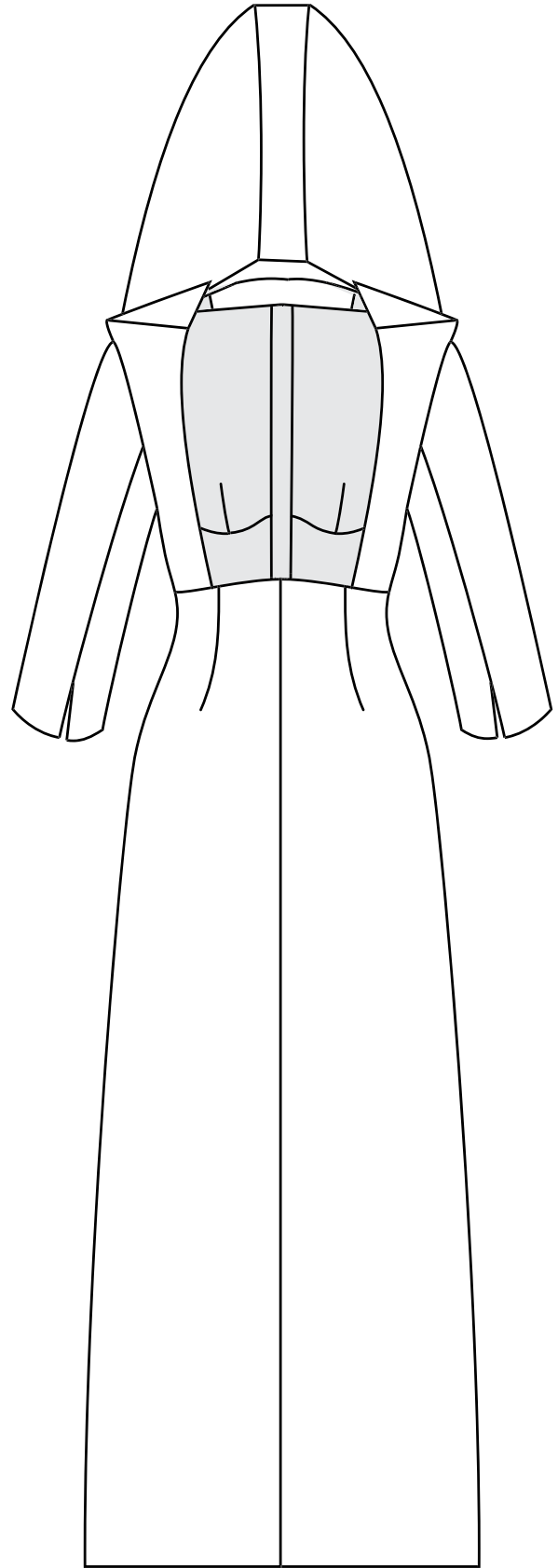

89

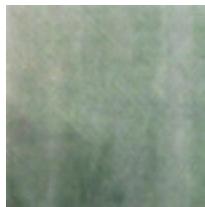

90

100% pellava (Onni)
mineraalipigmentein
liukuvärjätty likaiseksi
jadeksi

6 . O U T C R Y V I S I T

A / K / K V I C T O R Y S U I T - J A K K U P U K U

Outcry Visit -jakkupuvun suurimpina inspiraation lähteinä toimivat liittoutuneiden sotapropagandan ja kangassäänöstelyn synnyttämät Victory- ja Utility puvut. Puvut olivat säästötoimenpiteiden mukaisesti valmistetut; niihin sai kuluu Englannissa 2,3 metriä kangasta ja molemmissa kaikki turhat koristeet olivat kiellettyjä. Ne olivat käytännöllisiä, kestäviä ja monikäyttöisiä.

Näitä ominaisuuksia muihin teemoihini yhdistäen lähdin muotoilemaan pukua käyttäen apuna ompelemaani naisen C36 puvun peruskaavaa, jonka neulasin edelleen haluamaani muotoon nukelle. Tämän jälkeen harsin proton ja siirsin muutokset peruskaavaan, jonka pohjalta ompelin vielä puolikkaan proton varmistaakseni istuvuuden. Puvusta tuli epäsymmetrinen; toinen puoli istuva ja toinen puoli peruskaava avatuilla muotolaskoksilla ja laskoksilla muotoiltuna, joka vapaamuotoisuudellaan sitoo sen päivämekon muotokieleen (kuvasarja 98).

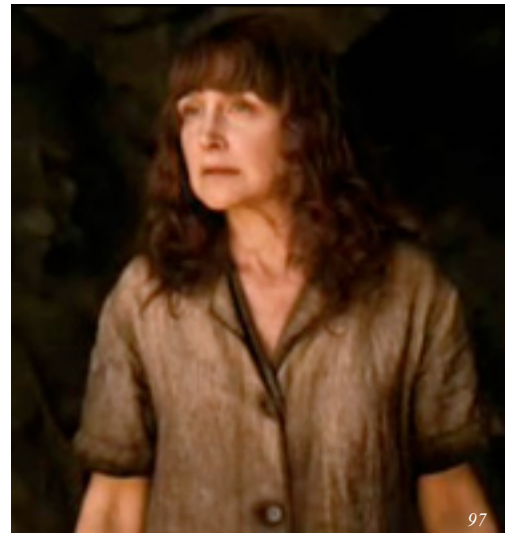
Hameen muodon hakeminen lähti kankaasta, joka oli jäänyt jakun kaavojen leikkuun jälkeen, sekä jakun linjoista ja epäsymmetrisyydestä. Löysin hameeseen, pitkän muodon etsimisen jälkeen, 40-luvun hameen kapean siluetin yhdistettynä A-linjaiseen, jakun kanssa samassa linjassa jatkuvaan, helmaan. Lisäksi muotoilin siihen korkean istuvan vyötärön, joka kietoutuu kantajansa ylle ja kiinnittyy pakarän yläpuolelta metallinapein (kuvasarja 100).

Liukuvärjäsin koko puvun vuorta vaille valmiina hiilen harmaaksi mineraalipigmenteillä (kuva 101). Lopuksi vuoritin tuotteet satiinisidoksisella viskoosilla. Viimeistelin jakun hihansuut metallisilla puolipallonapeilla ja miehustan hakas-kiinnityksellä.

95. Vuoden 1944 puku. <http://thinksoul25.files.wordpress.com/2011/10/v-line-suit-1944.jpg>

96. Utility Suits. *Forties Fashion* - Jonathan Walford 2008, 30.

97. *Shutter Island* - kuvakaappaus. *Paramoun Pictures* 2010.

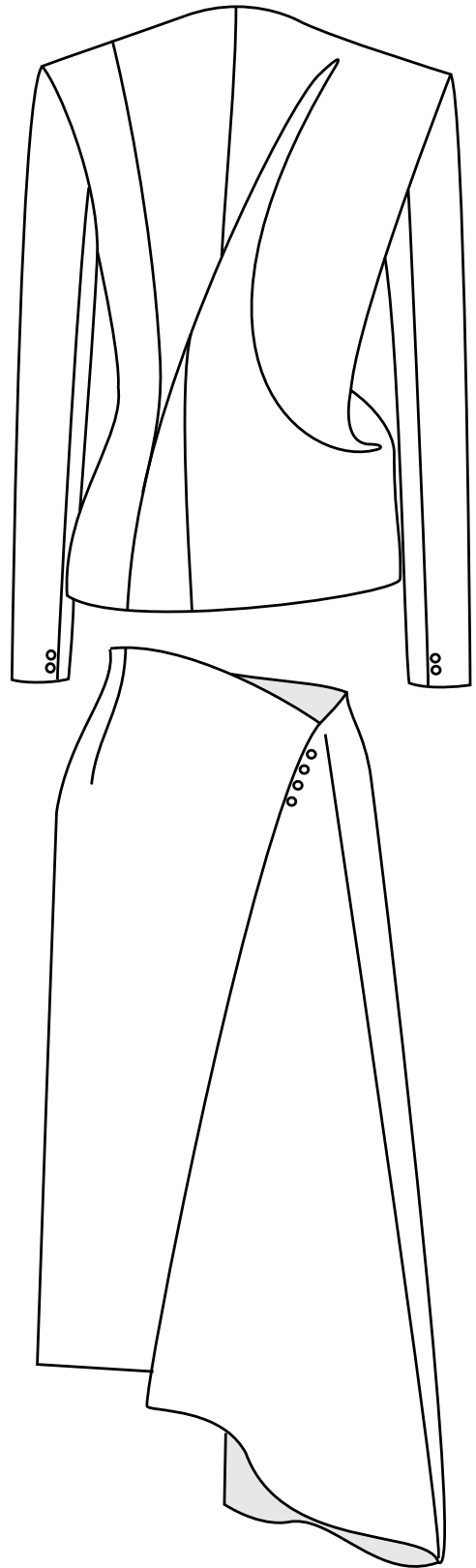
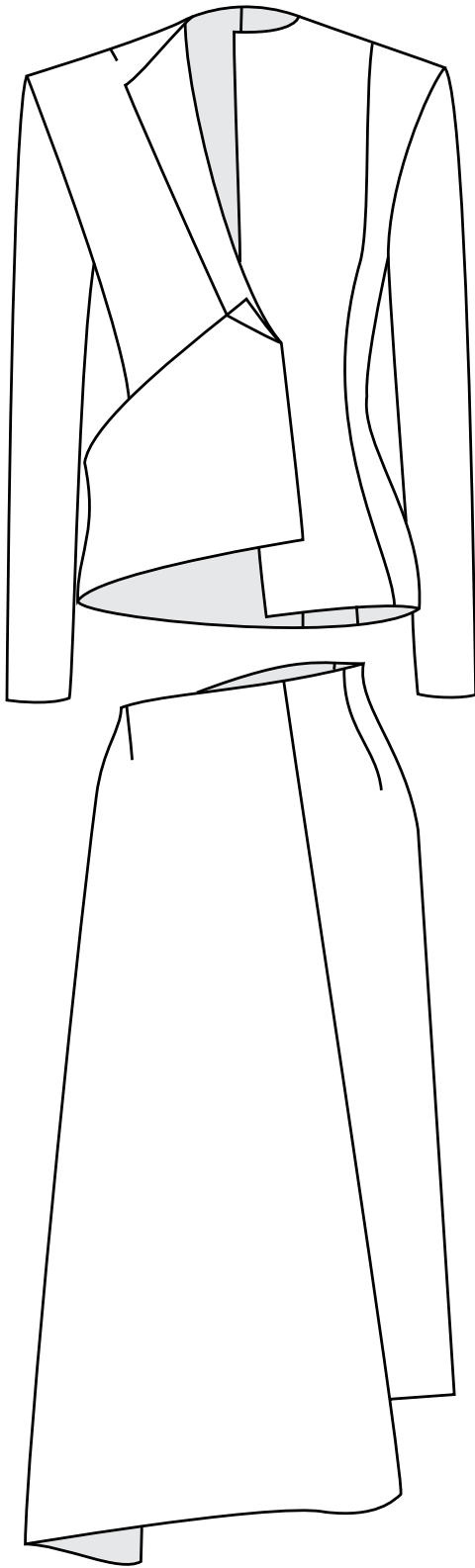
98

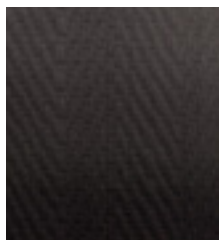
100

101

*100% hamppu
mineraalipigmentein liu-
kuvärjätty*

7 . S T R I D D E N R U S H E R S A N D T H R E A T S L I K E R

A / K / A U N D E R D R E S S S H I R T A N D L E A T H E R S K I R T - P A I T A M E K K O
J A N A H K A H A M E

Nahkahameen suunnittelu lähti liikkeelle 40-luvun kanadalaisen Make and Mend-lehtisen tilkkuhameen ohjeesta (kuva 103) ja vanhasta 80-luvun lepakkohihaisesta nahkatakista. Aluksi purin nahkatakkin osiin ja sen jälkeen aloin asettelemaan paloja nukelle eri tavoin. Aloitin epäsymmetrisistä muodoista, mutta lopputulos ei ollut mallistokokonaisuuteen tyyliältään sopiva (kuvasarja 106). Halusin tuotteen olevan vastapaino malliston vapaamuotoisemmille osille ja jatkoin muotoilua symmetrisesti. Lopulta sain tuotteen siluettiin viitteitä tilkkuhameesta sekä henkeen Shutter Island -elokuvan rosoisuutta (kuva 102) raakareunoilla ja vuorettomuudella, sekä hullujen huoneen innoittamaa kietaisu-
maisuuksi muuttuvalla vyötärölinjalla. Tuote on edestä korkeavyötäröinen ja takaa matala V-uurrettu takasaumaan kiinnityksenä jatkuva (kuvasarja 107). Kiinnityksenä hameessa on kaksi metallista sirkkaa molemmin puolin ja nauhat.

Paitamekon suunnittelu lähti tarpeesta alushameelle sekä 95 cm kangasmitasta, joka oli suunniteltu käytettäväksi tuotteessa niin, että syntyy mahdollisimman vähän leikkuujätettä. Aloitin muotoilun kahdella 95 cm pitkällä hihalla, joista muodostui jo heti muotoilun alussa mekon yläosa syvällä V-muotoisella pääntiellä 40-luvun essujen henkeen (kuva 104). Muotoilin kappaleisiin kolmiulotteiset rintamuotolaskokset, jotka toimivat hyvin hameen vyötärön kaarevan muodon kanssa. Selkäpuolella kokeilin eri variaatioita ja lopulta päädyin malliston muihin tuotteisiin täydellisesti sopivaan takakappaleiden ristiinasetteluun (kuvasarja 108). Toinen takakappaleella risteävistä hihoista kiinnittyy etukappaleeseen hakasnauhalla. Helma rakentui kankaasta jäljelle jääneistä kolmesta suorakulmiosta siten, että myös mekon takaosaan alaselän kohdalle tuli hameen lailla kolmiomainen muoto sekä kiinnitys; tällä kertaa napein (kuvasarja 109).

Valmistin tuotteen ohuesta läpikuultavasta pellavasta (Onni). Liukuvärjäsin paitamekon viimeistelyjä vaille valmiina samaan aikaan haalarin kanssa likaiseksi jadeksi.

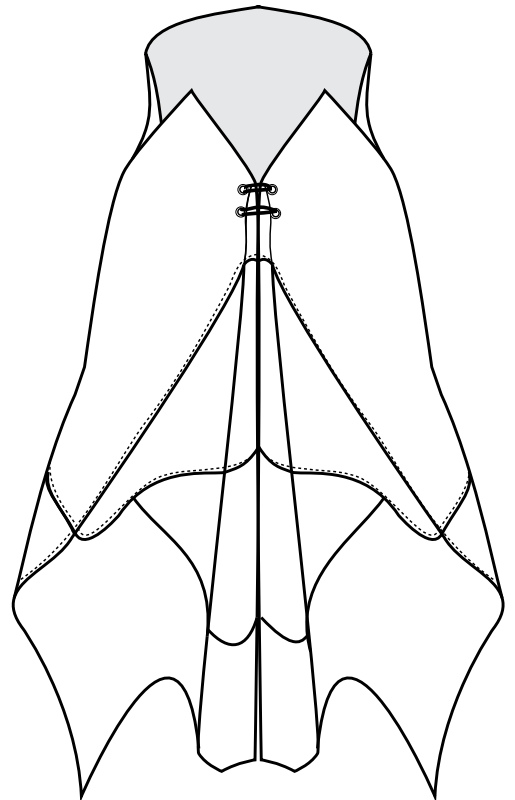
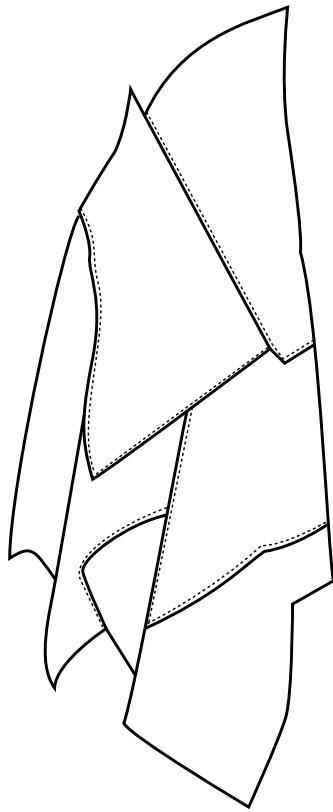
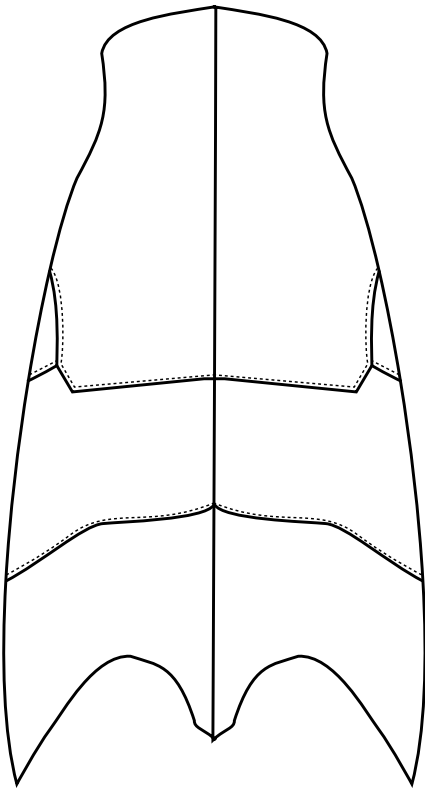
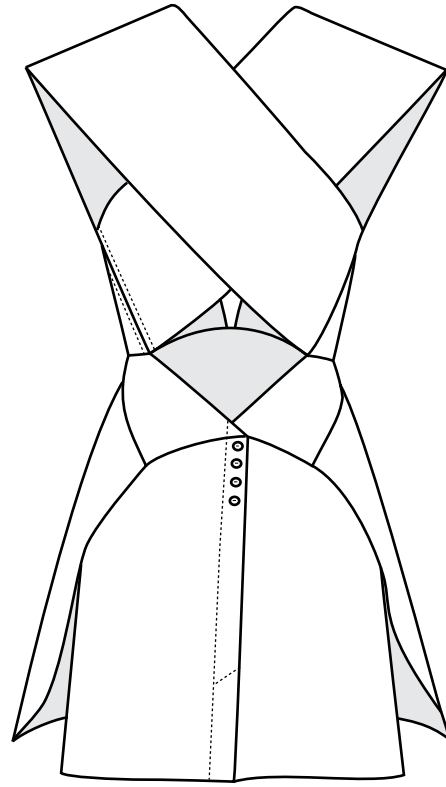
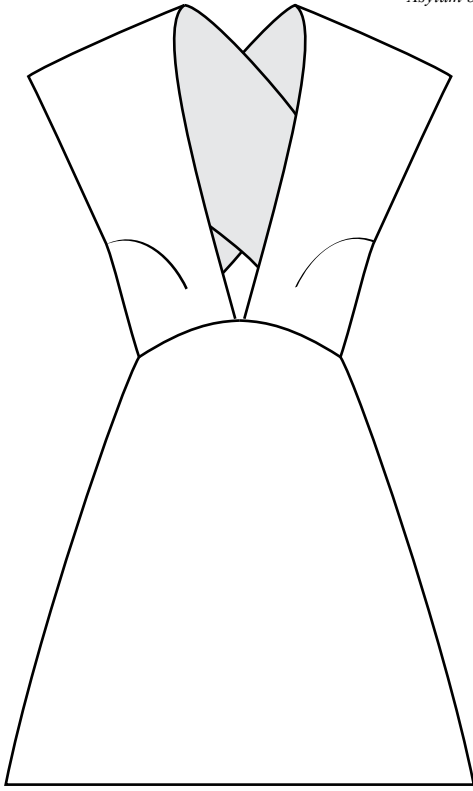
102. & 105. Shutter Island -kuvakaappaus. Paramount Pictures 2010.

103. Make and Mend-lehtisen tilkkuhameohje. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 130-131.

104. 1940-luvun essuja. <http://www.etsy.com/listing/72569914/1940s-apron-pattern-simplicity-4585?ref=market>.

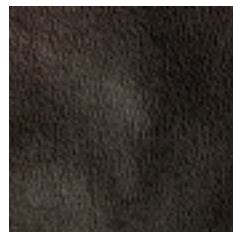
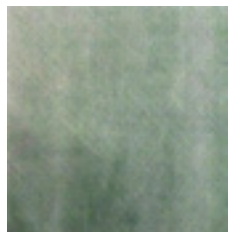

*100% pellava (Onni)
mineraalipigmentein liu-
kuvärjätty*

*100% kierrätetty nahka
vanhasta 80-luvun nah-
katakista*

8 , 9 & 10 . S A D I S T R E D Y E D , S L A Y I T U P , C R O T C H P O E T A N D P L E A S A N T R U E S W I T H D I S R E P U T E A N D L E A T H E R S I - R E N S

A / K / A T I E D D A Y D R E S S , P L A Y S U I T , C R O C H E T T O P , L E A S U R E
P A N T S W I T H T I E D P U R S E A N D R E S T R A I N H E E L S - P U K U , V I R -
K A T T U T O P P I , V A P A A - A J A N H O U S U T J A S I D O T T U P Ä I V Ä M E K K O
S E K Ä T A I T E L T U L A U K K U J A K I I L A K O R K O K E N G Ä T

Loput asukokonaisuudet mallistossa pohjautuvat seitsemän ensimmäisen tuotteen muototutkimukseen. Seuraavana lyhyesti eriteltynä tuotteiden lähtökohdat.

8. asukokonaisuus: Sadist Redyed -päivämekon miehusta pohjautuu Silent Horns -sortsien suureen keskietuvastalaskokseen, joka sidotaan kiinni laskosten harjoilta lähtevillä nauhoilla. Helmaosa on variaatio Sad Dyers -päivämekon alaosasta sekä Threats Liker -nahkahameesta. Kokonaisuus on malliston hengen mukaisesti hieman kieroutunut, kietoutunut ja epäsymmetrinen. Tuotteen liukuvärinä on hiilenharmaa ja materiaalina hamppu.

9. asukokonaisuus: Slay It Up -puvun jakku perustuu Topaz Ewe Rots -zero waste toppiin, sekä samoihin lähtökohtiin Outcy Visit -puvun (sivulla 44) kanssa. Materiaalina paksu Simo-pellava ruostevärjättyinä.

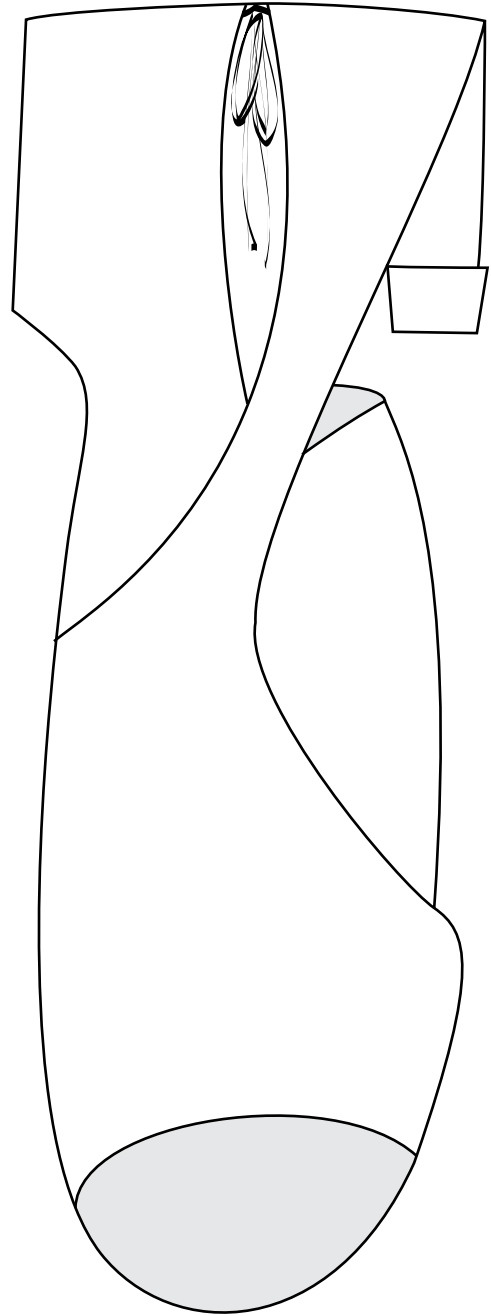
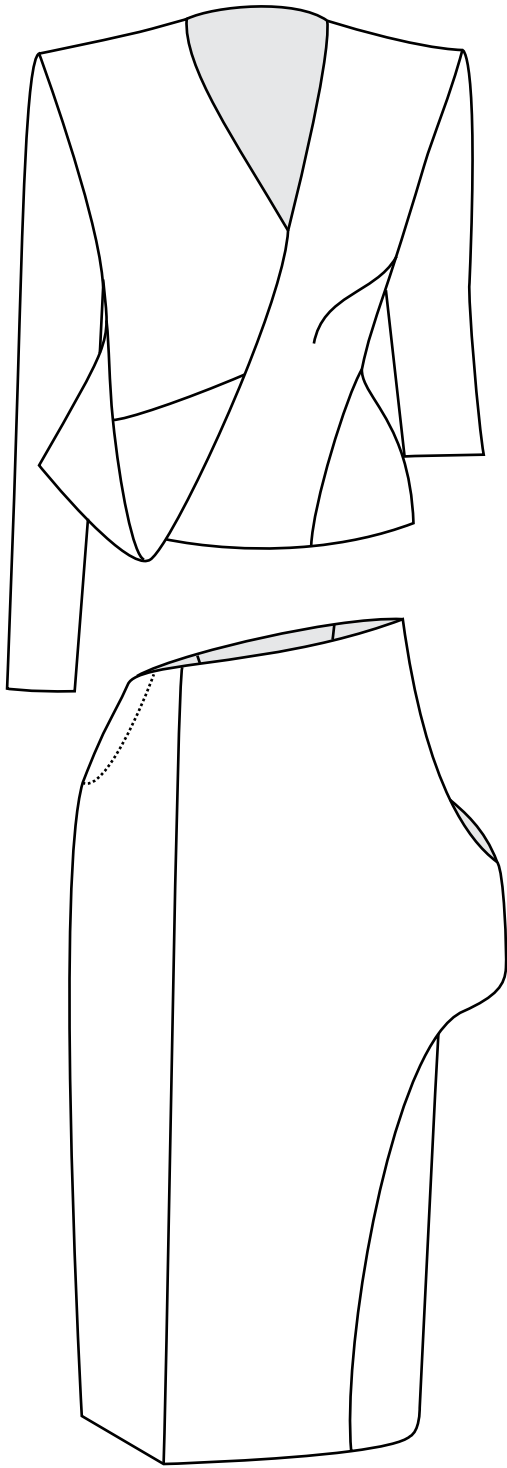
10. asukokonaisuus: Crotch Poet -toppi pohjautuu myös Topaz Ewe Rots -zero waste topin kaavaan ja Pleasant Rues -housut Ties Ruins -haalarin alaosan kaavaan. Housuja innoitti teemallisesti 40-luvun vapaa-ajan muoti ja sairaalavaatteet. Housujen materiaalina ohut pellava värjättynälikaiseksi jadeksi. Topin materiaalivalinta, virkattu pellava, oli sota-aikana yleisesti käytetty erityisesti kauluksissa ja päähineissä (Make and Mend for Victory 1942) värjättyinä liukuvaksi hiilenharmaaksi.

Asusteet: Disrepute -taittelulaukku ja Leather Sirens -kiilakorkokengät ovat sota-ajan asustemuodin inspiroimat (kuvat 110-112). Lisäksi laukussa ja kengissä jatkuu sitomisen teema hihnoin ja nauhoin. Materiaaleina paksu pellava, kierrätysnahka ja koivu.

110-112. Forties Fashion - Jonathan Walford 2008, 118-119.

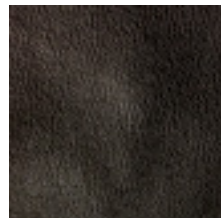
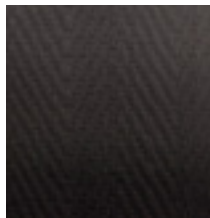

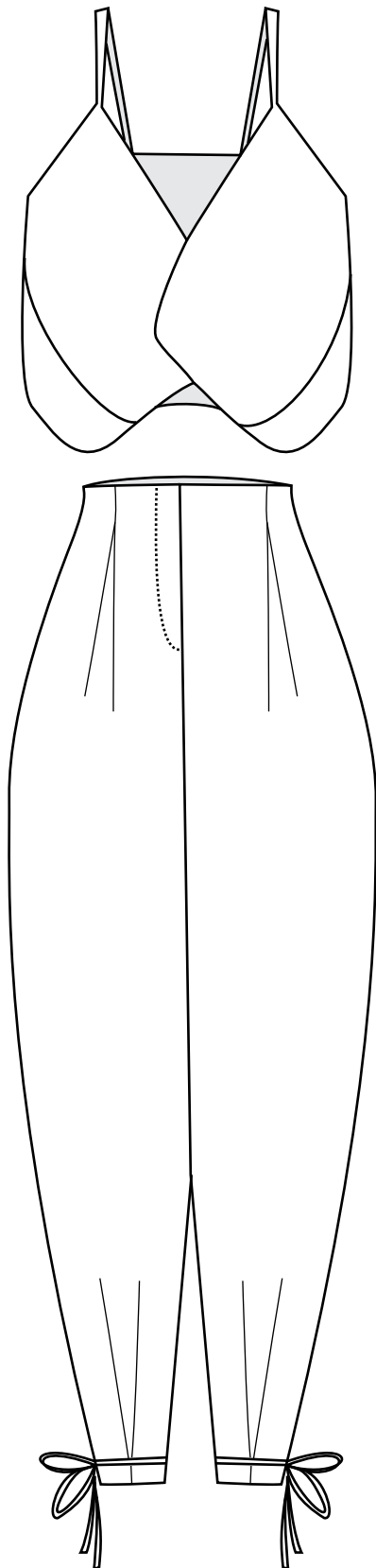

*100% pellava (Simo)
ruostevärjätty*

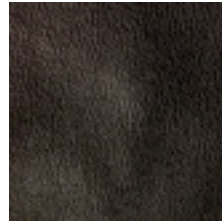
*100% hamppu
mineraalipigmentein
liukuvärjätty*

*100% kierrätetty nahka
vanhasta 80-luvun nah-
katakista*

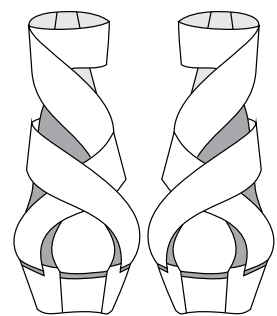
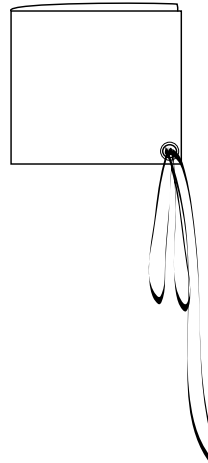
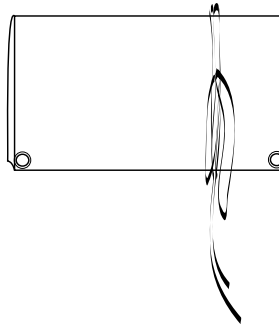
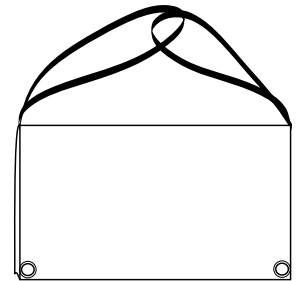
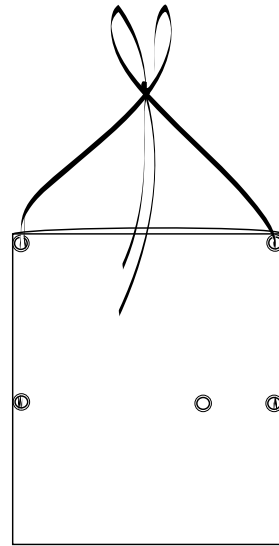

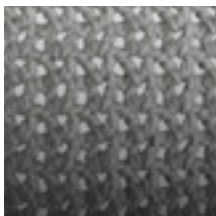
100% kierrätetty nahka
vanhasta 80-luvun nah-
katakista

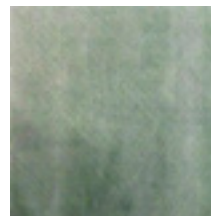
100% pellava (Simo)
ruostevärjätty

100% pellava, virkattu
mineraalipigmentein
liukuvärjätty

100% pellava (Onni)
mineraalipigmentein
liukuvärjätty likaiseksi
jadeksi

M A L L I S T O

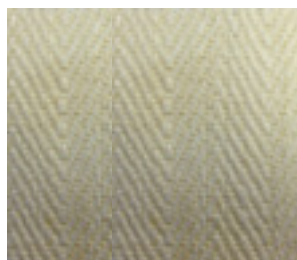
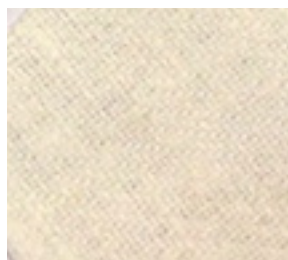
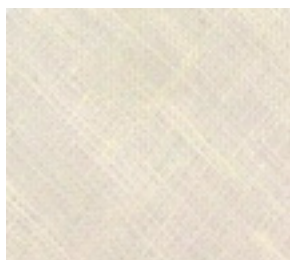

M A L L I S T O R U N K O

M A T E R I A A L I K A R T T A

P E L L A V A 1

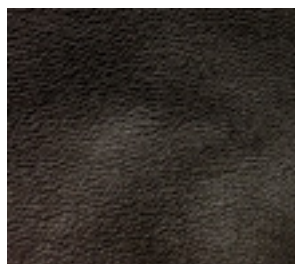
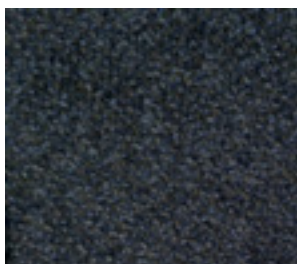
Onni/Tekstiilipalvelu Oy
LI 100%
leveys 150 cm
paino 100 g/m²

P E L L A V A 2

Simo/Tekstiilipalvelu Oy
LI 100%
leveys 142 cm
paino 230 g/m²

H A M P P U

Kalanruoto/Saana&Olli
HE 100%
leveys 150 cm
n. 200 g/m

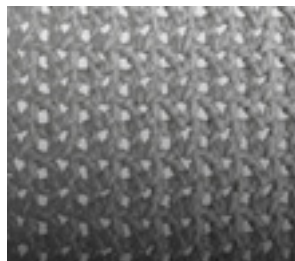

V I L L A

Kierrätetty
WO 100%

N A P P A N A H -
K A

Kierrätetty

V I S K O O S I

Vuorisatiini/Eurokangas
VI 100%
leveys 150 cm

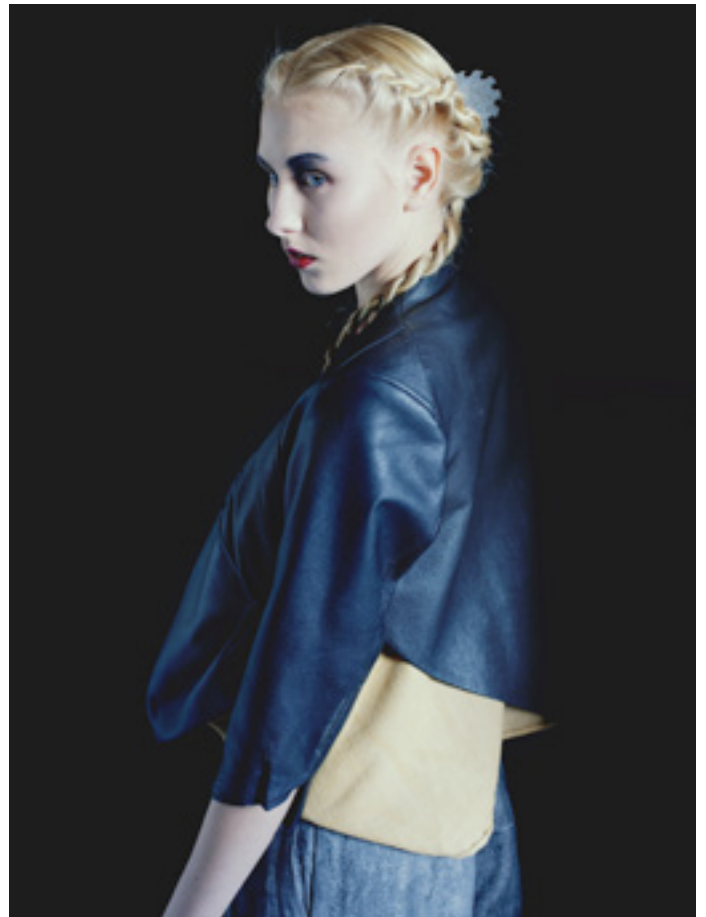
V I R K A T T U
P E L L A V A

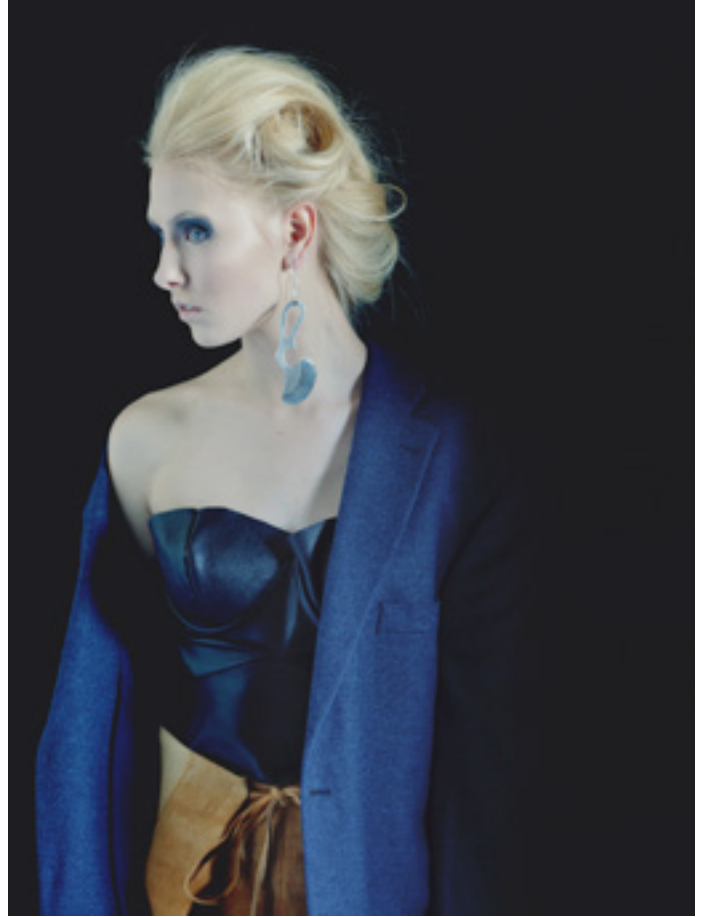
LI 100%

K O R U Y H T E I S T Y Ö

Korusuunnittelija Kukka Rantanen suunnitteli mallistoon mielisairaalateeman inspiroimat korut, jotka hän toteutti hopeasta. Korumallistoon kuuluu mm. lobotomia-hiusneula, aivosaha-hiuskamvoja, kirurgin instrumentit -kaula ja -korvakoru sekä aivoriipus ja synapsihiuskoru.

Korueditorial: valokuvaaja - Jussi Särkilähti, meikkaaja - Aino Haakana, mallit - Sani & Sandra/BRAND

S L I G H T L Y
G O I N G M A D

VALOKUVAAJA: JIRINA ALANKO
MALLI: KATARIINA / BRAND

"Set me free." (Dolores Chanal, Shutter Island 2010)

"You blew up my car. I really loved that car." (Dr. John Cawley, Shutter Island 2010)

"Which would be worse - to live as a monster, or to die as a good man?" (Teddy Daniels, Shutter Island 2010)

Y H T E E N V E T O J A A R V I O I N T I

Lopputuloksena valmistui suunnitelma 20 tuotteen ja 10 asukokonaisuuden mallistosta, joista toteutin 13 vaatetta eli yhteensä 7 asukokonaisuutta. Näistä palautin arviointiin 4 parhaiten mallistoni konseptia tukevaa asua.

Prosessin aikana opin todella paljon 1940-luvun muodista sekä sota-ajan arjesta kangassäännöstelyineen. Lisäksi paneuduin japanilaisten suunnittelijoiden Yohji Yamamoton ja Rei Kawakubon tuotantoon, historiaan ja muotoiluajatteluun. Heiltä sain innon etsiä erilaisia lähestymistapoja vaatesuunnitteluun ja vaatteeseen ylipäänsä, sekä halun kokeilla ja astua oman mukavuusalueen ulkopuolelle. Lähdin ennakkoluulottomasti muotoilemaan tuotteita kankaalla, kangaspaloilla tai vaatteen osalla suoraan nukelle 1:1 koossa jättäen tietoisesti perinteisen paperilla luonnostelun pois prosessista. Tunsin, että en voi piirtää mitään sellaista, jota en olisi nähnyt jo jossain, joten uusien muotojen löytämiseksi, näin nukella muotoilun välttämättömänä. Löysinkin paljon uusia muotoja ja erilaisia lähestymistapoja kaavaan. Käytin myös perinteistä peruskaavaa muotoilun lähtökohdaksi hankalampien osien suunnittelussa, kuten hihoissa ja housuissa, kuitenkin sovittaen vaatteita siten, että näin ne kolmiulotteisena ihmisen päällä koko prosessin ajan. Koin, että kaavoitetut, rakenteellisemmat tuotteet korostivat täysin muotoiltujen tuotteiden sekä värjäyksen organisuutta. Kolmiulotteinen suunnittelu helpotti istuvan ja käytettävän vaatteen suunnittelua, koska siinä mittasuhteet sekä vartalon muodot ovat joka puolelta tarkasteltavissa ja kokeiltavissa. Muotoilemalla myös kankaan leikkuujäte oli mahdollista käyttää muotoiluelementtinä ja toisinaan vaatteen pystyi kaavoittamaan kokonaan ilman jätettä suorakulmaisista muodoista. Nämä asiat, ekologisten värjäysmenetelmien löytämisen lisäksi, tukivat tavoitettani soveltaa ekologisuus- ja eettisyysajattelua mallistossani. 1940-luvun alun kangasrajotukset toimivat työssä vahvana inspiraationa ja tietynlaisena länsimaalaisuuden stereotyyppinä, joita pyrin kääntämään pääläelleen japanilaisten oppien mukaisesti. Niiden pohjalta tuli myös paljon ideoita; kuinka lähestyä materiaalia säästäen kaavoittamista, sekä kuinka käyttää vanhoja materiaaleja uudestaan.

Kohtasin prosessin aikana haasteita joissain kaavateknisissä sekä värjäykseen ja materiaaliin liittyvissä kysymyksissä, kuten hihojen ja kädenteiden kaavoittamisessa, materiaalierojen aiheuttamissa kaavamuutoksissa sekä luonnonmateriaalipigmenttien ominaisuuksien epätasalaatuisuudessa ja riittävytydessä. Ratkaisin kuitenkin ongelmat tehden ja kaavoitus- sekä värjäysopettajien avustuksella. Joitain asioita, kuten likaisen jaden pienet sävyerot, jotka johtuivat värien standardoimattomuudesta, hyväksyin osaksi mallistoni teemaa, enkä näe sitä epäonnistumisena. Prosessin aikataulu venyi hieman alun suunnitelmista työhön kuluneen ajan alamitoittamisen vuoksi; työ valmistui kuitenkin ajoissa.

Omasta mielestäni onnistuin tavoitteissani suunnitella tunnelmaltaan inspiraationlähteitteni mukaisen, kaavoitukseltaan kokeilevan, sekä taiteellisen, että käytettävän malliston. Omaksi yllätyksekseni, aikaisempiin töihini verrattuna, mallisto tulkitsee lähtökohdiaan hienovaraisesti ja kokonaisuudeltaan harmonisesti. Tunnen myös, että opinnäyte oli oppimisprosessina erittäin antoisa.

L Ä H T E E T :

Sähköiset:

Finatex 2012. <http://www.finatex.fi/index.php?mid=7&pid=80>. Luettu 27.9.2012.

Finnwatch 2012. <http://www.finnwatch.org/uutiset/59-slummielaemaeae-naelkaeae-ja-tauteja-muotivaatteiden-takana>. Luettu 26.2.2013.

Hamppu 2012. <http://hamppu.info/kuituhamppu.html>. Luettu 26.2.2013.

Kansainväliset kemikaalikortit 2011. <http://kappa.ttl.fi/kemikaalikortit/khtml/nfin0751.htm>. Luettu 5.11.2012.

Kuluttajavirasto 2010. <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/eko-ostaja/tekstiilit/puuvilla/>. Luettu 26.2.2013.

Muuse 2012. <http://blog.muuse.com/japanese-avant-garde-fashion-revolutionary-influence>

Saana&Olli 2012. <http://www.saanajaolli.com/why-hemp/>. Luettu 26.2.2013.

Vihreät vaatteet 2011. <http://www.vihreatvaatteet.com/75-tekstiilijatteesta-kaatopaikalle/>. Luettu 26.2.2013.

Vihreät vaatteet 2009. <http://www.vihreatvaatteet.com/lisaa-vihreita-kankaita-pellava-ja-nokkonen/>. Luettu 26.2.2013.

Virtuaaliammattikorkeakoulu2006. <http://www.virtuaaliamk.fi/opintojaksot/030507/1086702266491/1146637794621/1146641094110/1146641280693.html>.
Luettu 26.2.2013.

Painetut:

Baxter-Wright, Emma 2006. Vintage Fashion – Muodin vuosikymmenet / Vintage Fashion: Collecting and Wearing Designer Classics
Carlton Books Ltd/Otava 2007

Spilker, Kaye D., Takeda Sharon S. 2008. Breaking the Mode
Skira

Walford, Jonathan 2011. Forties Fashion: From Siren Suits to the New Look
Thames & Hudson; Reprint edition 2011

Elokuva:

Martin Scorsese 2010. Shutter Island –elokuva
Paramount Pictures

K I I T O K S E T

Minna Cheung
Kia Koski
Kari Halme
Esa Lukala
Kari Lohko
Tuija Maija Piironen
Janne Renvall
Heikki Saros
Marjut Yli-Mäyry
Aino Haakana
Kukka Rantanen
Jussi Särkilahti
Jirina Alanko
Katariina Juselius
Ronja Aalto
Päivi Eräpuu
Annika Huurrekorpi
Katja Juntunen
Tia Lagus
Maya Mendoza Laaksonen
Varpu Rapeli
Heta Vajavaara
Jouni Pekkarinen

